

สปาร์คยู อีสานบ้านเฮา

พัฒนาศักยภาพชุมชนด้วยปฏิบัติการ
ปลุกใจเมือง #อีสานบ้านเฮา

“ชวนคิดชวนเฮ็ดได้ปลุกใจเมืองอีสานบ้านเฮา”

พัฒนาศักยภาพชุมชนด้วยปฏิบัติการ

ปลูกใจเมือง #อีสานบ้านเฮา

“ชวนคิดชวนเฮ็ดได้ปลูกใจเมืองอีสานบ้านเฮา”

โดย เครือข่ายสื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนอีสาน

คำนำ

ครันส์ทำการสร้าง.....ให้ถามดูพวกไพร่ ครันแมนไพร่บ่พร้อม.....แบ่งบ้านกะบ่เฮื่อง

คำผญา หรือ ปรัชญาคำสอนแบบอีสาน ที่ได้จารึกเอาไว้ถึงการพัฒนาบ้านเมือง เป็นตัวบ่งชี้และสะท้อนออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน หากเป็นผู้นำอย่าลืมประชาชน เพราะหากประชาชนไม่พร้อมจะทำอะไรก็ไม่สำเร็จ

เช่นกันกับการพัฒนาในโครงการ สปาร์ตยู หรือ ปลุกใจเมือง อีสานบ้านเฮา ที่เน้นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง เพื่อปลุกพลังคนในชุมชนให้ลุกขึ้นมาพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง

สำหรับโครงการ สปาร์ตยู หรือ โครงการปลุกใจเมือง คือโครงการที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส. ได้ดำเนินการใน 3 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสาน โดยภาคอีสานได้ดำเนินการใน 3 จังหวัดคือ จังหวัดเลย จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น รวม 5 พื้นที่ ซึ่งที่จังหวัดขอนแก่นได้ดำเนินการ 3 พื้นที่ ประกอบด้วย เทศบาลตำบลท่าพระ ชุมชนสาวะถี และชุมชนศรีฐานเทศบาลนครขอนแก่น

5 พื้นที่ กับ 5 ผลสัมฤทธิ์จากการทำงาน เป็นตัวตอบโจทย์การพัฒนาในระดับฐานรากได้อย่างเด่นชัด การใช้สื่อศิลปวัฒนธรรมเข้าไป

ปลุกพลังให้ทุกภาคส่วน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ จากวงเล็ก ๆ จาก
คนตัวเล็ก ๆ ไปสู่ความสำเร็จที่ภาคภูมิใจของคนทั้งชุมชน .

โดยหนังสือเล่มนี้เป็นการสรุปการปฏิบัติงานพัฒนาศักยภาพ
ชุมชนปฏิบัติการและการสื่อสารสร้างการรับรู้สู่สาธารณะ โดย
คณะทำงานปลุกใจเมือง อีสานบ้านเฮา เพื่อสรุปการทำงานที่ผ่านมา
ตลอดปี 2561 ต่อเนื่องปี 2562 ที่ได้สรุปบทเรียนการทำงานของเครือข่าย
ที่ได้ทำงานร่วมกันตลอดทั้งกับผู้ใหญ่และเด็กเยาวชนที่ได้เข้าร่วม
โครงการนี้ พร้อมมองภาพอนาคตร่วมกันในการทำงานปี 2562 ที่จะมา
ถึงกับโครงการ “ปลุกใจเมืองปี 3”

คณะผู้จัดทำหวังให้หนังสือเล่มนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน
โดยใช้หัวใจหลัก 3 ประเด็นในการขับเคลื่อนคือ “พื้นที่ดี ภูมิดี และสื่อ
ดี” พร้อมกับมีนักสื่อสารสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารเรื่องราวดี ๆ ของชุมชนสู่
ภายนอกและรู้เท่าทันสื่อ เพื่อจะได้ไม่ตกเป็นเหยื่อและมีสุขภาวะที่ดี

ด้วยความนับถือ

คณะผู้จัดทำ

มีนาคม 2562

สารบัญ

เปิดป่าแห่งการเรียนรู้คอนหนองโจน	7
เปิดประตูเมืองโบราณศรีฐานบ้านเฮา	14
เปิดบ้านหมอนำมนต์รักษาคนด้วยคาถา	19
เปิดตาเปิดหูเขียนฐานำกันกับชาวท่าพระ	24
เสียงแผ่นดินเลย	31
วีรอน รุจิไชยวัฒน์ เราเป็นภูมิคุ้มกันให้คนเมืองเลย	36
ปลุกใจเมืองสาวะถีวิถีสะอาด	38
พระครูบุญชยากร การแก้ปัญหาขยะต้องแก้ที่ใจ	45
ชุมชนได้อะไรจากการปลุกใจเมือง	47
คนรุ่นใหม่ได้อะไรจากการปลุกใจเมือง	48
โมเดลการพัฒนาพื้นที่ปลุกใจเมืองปี 3	52
เปิดใจคนทำงานสปราร์คยูอีสาน	52

ถอดบทเรียนชุมชนทำไมต้องปลูกใจเมือง 64

เวทีเสวนาแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน 77

เวทีเสวนาการใช้ศิลปวัฒนธรรมในการพัฒนาเมืองและเกิดพื้นที่
สร้างสรรค์ 88

สุมาลี สุวรรณกร

ผู้เขียน

คณะทำงานสปร้าคยอีสาน

พ.ท.พิสิษฐ์ ชาญเจริญ

ที่ปรึกษาโครงการ

สุมาลี สุวรรณกร

ประธานคณะทำงาน

และผู้รับผิดชอบโครงการ

ผศ.ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์

กรรมการและเลขานุการ

บุญยืน เปล่งวาจา

กรรมการและเหรัญญิก

ทวีศักดิ์ กุสุมาลย์

กรรมการและฝ่ายภาพ

ร่วมกับ

ชาวบ้านสำราญ หนองบาก อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด

เครือข่ายหนองไม้หวาน และชาวเมืองเลย

ชาวชุมชนท่าพระ ชาวชุมชนศรีฐาน และ ชาวชุมชนสาวะถี อ.เมือง

จ.ขอนแก่น

เปิดป่าแห่งการเรียนรู้ “ดอนหนองโจน”

เทวดาอารักษ์ป่าดอนหนองโจน

ป่าดอนหนองโจน เป็นป่าชุมชนผืนใหญ่ เนื้อที่กว่า 700 ไร่ของ
บ้านสำราญหนองบาก ต.หนองแคน อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด ที่ผ่านมา

ชาวบ้านร่วมกันปกป้องผืนป่าให้เป็นของชุมชนมายาวนาน พื้นที่สภาพให้
อุดมสมบูรณ์ จนกลายเป็นซุเปอร์มาเก็ตของชุมชน มีผัก มีเห็ด มีของป่า
ที่พอหาอยู่หากินได้ แต่พอความเจริญเข้ามามากขึ้น ผู้คนนิยมกินอาหาร
แบบสะดวกซื้อ ขยะที่มากับอาหารการกินก็เพิ่มปริมาณมากขึ้น ทำให้มี
คนมักง่ายเป็นจำนวนมากเอาขยะมาทิ้งในป่าแห่งนี้จนกลายเป็นปัญหา
ใหญ่ รวมถึงขยะถูกทิ้งเกลื่อนในชุมชนโดยขาดจิตสำนึก

โครงการปลูกใจเมืองอีสาน กับกิจกรรมปลูกใจชาวบ้าน
สำราญหนองบาก ให้หันมาดูแลเอาใจใส่ปัญหาสิ่งแวดล้อมในบ้านตนเอง
ได้ใช้ละครหุ่น และหนังปักด้ายหรือหนังประโมทัยในการนำเสนอเรื่องราว
ความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าและปลูกพลังชาวสำราญหนองบากให้หันมา
สนใจป่า สนใจสิ่งแวดล้อม

ตลอดเวลา 3-4 เดือนกับโครงการปลูกใจเมือง หรือสปาร์ควิ
ปลูกใจชาวสำราญหนองบากรักษาป่าดอนหนองโจน สำเร็จลุล่วง
จนกระทั่งนำมาสู่ กิจกรรมถอดบทเรียน และพิธีเปิด “ป่าแห่งการเรียนรู้
ป่าดอนหนองโจน” กิจกรรม Spark U : ปลูก + ใจ + เมือง **#อีสานบ้าน**

เฮา ในวันที่ 5 กันยายน 2561 ที่ผ่านมา ณ โรงเรียนบ้านสำราญหนอง
บาก ต.หนองแคน อ.ปทุมรัตต์ จ.ร้อยเอ็ด งานครั้งนี้ นำเสนอผลการ
ทำงาน พร้อมกับวิธีการปฏิบัติให้สังคมได้รับรู้พลังชุมชนสำคัญแค่ไหน
โดยเฉพาะงานนี้ นายอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด คือ**นายธนิศ พันธุ์
หินกอง** มาเป็นประธานในพิธีเปิดพร้อมร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนกับชาว
ชุมชน รวมถึงนักวิชาการ นักปฏิบัติ และภาคส่วนต่าง ๆ ที่พร้อมเข้ามา
หนุนเสริมกัน

คนสำคัญที่ขาดไม่ได้คือ **ปรีชา การุณ** หรือครูเชียงนักกิจกรรม
และศิลปินอิสระ ผู้ประสานงานโครงการฯ ที่ปลุกพลังชาวชุมชนให้ลุก
ขึ้นมา โดยมีแกนนำชุมชนอย่าง **สว่าง สุขแสง** นักพัฒนาชุมชนมือรางวัล
ที่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมผลักดันจนงานนี้สำเร็จ

ครูเชียงเล่าว่า ป่าที่กำลังจะถูกทำลาย จนกระทั่งกลุ่มพลัง
เล็ก ๆ กลุ่มหนึ่งในนาม มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท ได้ร่วมกับชาวชุมชนบ้าน
สำราญ บ้านหนองบาก ตำบลหนองแคน ซึ่งเป็นพื้นที่หมู่บ้านที่อยู่ใกล้ป่า
ชุมชนแห่งนี้ ได้ปลุกพลังคนในชุมชนให้หันมาดูแล รักษา และอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมในพื้นที่เอาไว้ ตอนแรกในการดำเนินการโดยใช้กระบวนการมี
ส่วนร่วมทั้งการ ฟันฟู ปลุกฝัง ถอดองค์ความรู้ เผยแพร่แนวคิด แต่ก็ไม่ได้
ผลมากนัก เพราะชุมชนไม่ได้มีความตระหนักในเรื่องนี้มากนัก

จนกระทั่งโครงการปลูกใจเมือง หรือสปร้าคยู โดยแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส. ได้เข้าไปหนุนเสริมโดยมีตนเป็นผู้ประสานงานและใช้สื่อศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนคือ หนังบักต้อ หรือ หนังประโมทัย และหมอลำ เพราะหมู่บ้านแถบนี้เป็นหมู่บ้านหมอลำ โดยใช้เนื้อหาปลูกใจและกระตุ้นเตือนคนในชุมชนให้หันมาหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในบ้านตนเอง มีตัวแสดงเป็นเด็กนักเรียนในพื้นที่เป็นคนสะท้อน ปราบกว่าได้ผลดีมาก เพราะตอนนี้ชุมชนตื่นตัว พร้อมลุกขึ้นมาดูแลป่าของพวกเขาแล้ว

การเล่าเรื่องของเด็ก ๆ ที่ใช้หนังประโมทัยเป็นตัวบอกเล่า ผ่านหมอลำเรื่อง “ตำนานทุ่งกุลาร้องไห้” โดยสื่อสารผ่านเด็กนักเรียนตัวน้อย ๆ ของโรงเรียนบ้านสำราญหนองบาก ซึ่งนอกจากจะทำให้เด็ก ๆ ที่แสดงเข้าถึงเนื้อหาและอยากจะอนุรักษ์หวงแหนทรัพยากรธรรมชาติบ้านตัวเองแล้ว ยังสามารถกระตุ้นและปลูกคนในชุมชนให้หันมาสนใจป่าชุมชนของตนเองด้วย

ครูเซียง เล่าถึงการนำเอาศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ออกมาเป็น เครื่องมือสื่อสารความเข้าใจในการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม พร้อมปลูกฝังค่านิยมให้กับการรักถิ่นให้แก่เด็กและเยาวชนว่า

การสอนเด็ก ๆ ร้องหอนลำนั้นมีพ่อครูแม่ครูมาสอนให้ลำ สอนให้ เขียนหนังสือ และออกแสดงเพื่อสื่อสารกับคนในชุมชน เรื่องที่แสดงคือเรื่อง **“ตำนานทุ่งกุลาร้องไห้”** ที่เคยอุดมสมบูรณ์แต่ต้องมาแห้งแล้งเพราะคน ทำลายธรรมชาติ รวมถึงมีการทำโครงการสายตรวจขยะ มีเด็ก ๆ สวมบท เป็นตำรวจ เป็นสท.ออกตรวจตราขยะหากพบขยะอยู่หน้าบ้านใคร หรือ อยู่ที่ไหน ก็จะเข้าไปคุยและขอปรับเป็นเงิน โดยหากพบขยะ 1 ชิ้นจะปรับ 1 บาท เพื่อเอาเงินเข้ามาเป็นกองทุนในการพัฒนาหนึ่งประโยชน์ของพวกเขาซึ่งก็คือคณะ เด็กสำราญศิลป์

รวมไปถึงล่าสุดมีคนเอาขยะเป็นเสื้อผ้าเก่ามาทิ้งที่ป่าดอนหนอง โจน เด็ก ๆ ก็ตามไปสืบว่า เสื้อผ้านี้น่าจะเป็นของใคร ไปถามคนในชุมชน ว่า เคยเห็นใครใส่ จนกระทั่งไปตามเจอเจ้าของบ้านที่เอาเสื้อผ้าเก่ามาทิ้ง เด็ก ๆ ก็ไปขอร้องให้มาเก็บกลับไป และขอปรับเป็นเงินด้วย

“การทำแบบนี้ทำให้ผู้ใหญ่ละอายใจ เพราะเด็กกตัญญูไม่ปล่อย ตาม ไปถึงในบ้าน ไปขออนุญาตปรับเงินเพราะคุณทิ้งขยะ และทำให้ชุมชนไม่น่าอยู่ ซึ่งผู้ใหญ่ก็ยอมเพราะอายเด็ก ตอนนี้ในชุมชนไม่ค่อยมีใครกล้าทิ้ง ขยะ เพราะอายเด็ก”ครูเซียง บอก

สว่าง สุขแสง ผู้นำแห่งการ “ปลูกแล้วเปลี่ยน”

การทำโครงการปลูกไม้ไทยๆ ไม่ใช่จะสำเร็จได้ง่าย ๆ มันผ่านอุปสรรคมาเยอะ ทั้งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ครู นักเรียน ก่อนหน้านี้โรงเรียนนี้มีแว่วว่าจะถูกยุบ เพราะนักเรียนลดลงเรื่อย ๆ แต่พอเรามาช่วยกันพลิกฟื้น กระตุ้นคนในชุมชน จากเด็กที่เหลือน้อยตอนนี้เด็กเพิ่มเป็น 60 คน ครูเองก็ต้องขยันเพื่อให้เด็กผ่านเกณฑ์ตามแบบประเมิน ก่อนหน้านี้การทำกิจกรรมของเราเป็นปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน เด็กอยากมา แต่ครูบอกว่าเสียการเรียน แต่เราก็ตักเตือนบอกว่ากิจกรรมที่ทำได้ดีกว่าการเรียน

ด้วยซ้ำ เพราะเป็นการสร้างทักษะชีวิต ตอนแรกครูก็ไม่ยอม จนกระทั่งวัน
เปิดป่าดอนหนองโจน ครูมาบอกว่า “ป่าเราตีขนาดนี้เลยเหอ”

ผู้ปกครองก็เช่นกัน การฝึกร้องฝึกลำ ต้องเอาเด็กออกมาจากบ้าน
ผู้ปกครองไม่มั่นใจ เกรงเด็กไม่ปลอดภัย เกรงเด็กไปทำอย่างอื่น แต่พอเรา
ร้องได้ ลำได้ และไปแสดงหลายที่จนสร้างชื่อเสียงให้หมู่บ้าน คนทั่วไปได้
ยินกิตติศัพท์ก็ชื่นชมเด็ก พ่อแม่ก็ภูมิใจมากกว่าเด็กอีก เพราะหมู่บ้านนี้
เป็นหมู่บ้านหมอลำ ก่อนหน้านี้พ่อแม่เป็นหมอลำมีคนชมแต่ก็ไม่ได้ภูมิใจ
มากเท่า มีคนมาชมลูกหลานตัวเอง โครงการนี้มันกระตุ้น มันปลุกใจทุก
คนได้จริง ๆ .

เปิดประตูเมืองโบราณศรีฐานบ้านเฮา

ชุมชนศรีฐาน เทศบาลขอนแก่น เป็นชุมชนโบราณที่มีประวัติความเป็นมาในการก่อตั้งบ้านเรือนกว่า 167 ปีแล้ว แต่นอกจากนั้นยังพบหลักฐานว่า ชุมชนแห่งนี้เคยเป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดี อายุกว่า 2,000 ปี เพราะมีการขุดพบวัตถุโบราณมากมาย ทั้งใบเสมา เครื่องปั้นดินเผา เศียรพระพุทธรูป และอื่น ๆ อีกมากมาย

จนเป็นที่มาทำให้ โครงการปลูกใจเมือง หรือ สปาร์ควัฒนธรรมาภรณ์ ได้เข้าไปหนุนเสริมในการกระตุ้นให้ชาวบ้านลุกขึ้นมาสืบค้นหาความเป็นมาของตนเอง ทั้งประวัติ ของดี และแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในชุมชน ตั้งแต่ปี 2560 ที่ผ่านมา ในชื่อ “สืบค้นเมืองเก่าบ้านเราศรีฐาน” จนกระทั่งได้มี

การรวบรวมข้อมูลเปิดเป็นศูนย์ประวัติศาสตร์วัดชุมชนคนศรีฐาน และ
เปิดไปเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2561 ที่ผ่านมา

การเปิดศูนย์ประวัติศาสตร์วัดชุมชนคนศรีฐานในครั้งนี้ มีนาย
ธวัชชัย รื่นรมย์ศิริ รองนายกเทศมนตรีนครขอนแก่น เป็นประธานในพิธี
เปิด และมีนายदनัย หวังบุญชัย ผู้จัดการแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรม
สร้างเสริมสุขภาพ สสส. เป็นผู้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ Spark
U ปลุกใจเมือง และมีนายสมเกียรติ จันทร์โฮม ประธานชุมชนศรีฐาน 1
ในฐานะตัวแทนของชาวชุมชนศรีฐาน 1-4 เป็นผู้กล่าวรายงาน ท่ามกลาง
แขกผู้มีเกียรติมากมาย โดยเฉพาะชาวชุมชนศรีฐานที่มาร่วมงานกว่า 300
คน

ซึ่งภายในศูนย์ฯ ได้มีการรวบรวมเอาประวัติของชุมชนศรีฐาน
ของดี ของฝากที่สำคัญทั้งขนมครก เนื้อแดดเดียว บุคคลสำคัญของชุมชน
ทั้งหมดนำมาจัดทำ หอมยาฝน หอมยวนวอดแผนโบราณและบ้านนักวิชาการที่
สะสมข้อมูลชุมชนแห่งนี้มายาวนาน รวมไปถึงสถานที่สำคัญที่มีในชุมชน
ทั้ง ศาลพ่อปู่ญาครุจัด ต้นไม้ยักษ์คือต้นกระเซาหรือต้นคิงคาวที่ชาวบ้าน
อนุรักษ์ไว้ บึงบอน บึงน้ำที่ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์มาตั้งแต่อดีตถึง
ปัจจุบัน โบสถ์ภายในวัดจอมศรีที่เก็บรวบรวมของเก่าของโบราณเอาไว้
โดยเฉพาะใบเสมาหินทรายที่มีสภาพสมบูรณ์ที่สุด พร้อมกับต้นไม้บ้านฉัน
ที่อยู่บริเวณวัดจอมศรี ที่มีต้นไม้สำคัญ ๆ กว่า 100 ต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่มี
สรรพคุณทางยาสมุนไพร โดยทั้งหมดนี้มีไม้คุดเทศก็น้อยคอยบอกเล่า
เรื่องราวให้รับรู้

จากนั้นได้มีการพาไปเที่ยวในชุมชนศรีฐาน ทั้งในบริเวณด้านหลัง
วัดที่มีต้นไม้โบราณ อายุกว่า 100 ปี และมีสรรพคุณทางยาเอาไว้ให้เด็ก
เยาวชนและผู้สนใจได้เรียนรู้ ก่อนออกไปนอกวัดด้วยการไปเยี่ยมเยือน
บ้านหมอน้ำมนต์ที่รักษาคนด้วยคาถาซึ่งมี **พ่อสงวน สุริฉาย** ที่เป่ามนต์
ให้หาย หากเจ็บป่วยด้วยอุบัติเหตุที่เกี่ยวกับกระดูกการันตีหายทุกราย
และเลยไปถึงบ้านของพ่อคำบ้าย สอนหลุย นักสะสมวัตถุโบราณของ
ชุมชนที่เก็บสะสมของเก่าเอาไว้ให้ลูกหลานดูมากมาย และต่อด้วยบ้าน
อาจารย์สมพล จรรยากรณ์ นักวิชาการชุมชนที่สะสมเรื่องราวชุมชนศรี

ฐานเอาไว้ทั้งจากภาพถ่ายทางดาวเทียม และใบเสมาที่ขุดพบบริเวณหน้าบ้านของเขา

มัคคุเทศก์น้อยศรีฐานกำลังบอกเล่า เรื่องราวต้นไม้

เยี่ยมชมบ้านอาจารย์สมพล จรรยากรณ์ นักวิชาการชุมชน

ก่อนจะเปิดศูนย์เรียนรู้ นั้น ในช่วงเช้าเวลา 07.00 น. ได้มีกิจกรรม ตักบาตรบนถนนหน้าวัดจอมศรี โดยมีประชาชนชาวชุมชนศรีฐาน และ ชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น พร้อมกับชาวเมืองขอนแก่นมาร่วม กิจกรรมนี้กว่า 300 คน ซึ่งชาวชุมชนศรีฐานต้องการผลักดันให้กิจกรรมนี้ ชื่น นิ่งสาด ตักบาตรพระเกิดขึ้นทุกวันอาทิตย์ในสัปดาห์แรกของเดือน เพื่อแสดงพลังคนในชุมชนให้ออกมารักษาฮีตคองประเพณีและร่วม ทำบุญเพื่อแสดงความรักความสามัคคีต่อกันด้วย

นายวัชชัย รื่นรมย์ศิริ ร่วมตักบาตรพระ

ชาวชุมชนนั่งรอใส่บาตรไม่ลุกหนี

เปิดบ้านหมอน้ำมนต์รักษาคนด้วยคาถา

พ่อสงวน สุริฉาย เกิดวันที่ 26 ตุลาคม 2487 เป็นชาวอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น เริ่มเรียนคาถาเป่ามนต์รักษาคนเจ็บป่วย โดยเฉพาะคนที่มีปัญหากระดูกทั้งกระดูกแขน ขา จากสาเหตุอุบัติเหตุรถชน ตกต้นไม้ หรืออื่น ๆ โดยพ่อสนั่นเริ่มเรียนรู้วิธีเป่ามนต์ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3-4 โดยมีพ่อคือนายพิมพา สุริฉาย เป็นหมอน้ำมนต์และมีลูกศิษย์ลูกหามาเรียนมากมายเพื่อสืบทอดวิชาแต่ไม่มีใครเรียนได้สักคน

ในขณะที่พ่อสนั่นเองไม่ได้ไปเรียนโดยตรงเพราะพ่อไม่ให้เรียนเนื่องจากเกรงว่าจะมีปัญหากับลูกไม่อยากให้ลูกอายุสั้น เนื่องจากมีความเชื่อว่าหากหมอน้ำมนต์รักษาคนให้รอดชีวิตมากเท่าไรก็เท่ากับทำให้

ตัวเองอายุสั้นลงเท่านั้นพ่อของพ่อสนเลยไม่ยอมสอนวิชานี้ให้ลูกชายตัวเอง แต่ตัวเขาคือพ่อสนกลับแอบไปท่องจำมาและกลับท่องได้ ในขณะที่บรรดาลูกศิษย์ที่มาเรียนกับพ่อกลับไม่มีใครได้วิชาไปเลยสักคน

“ตอนพ่อรู้ว่าเราท่องคาถาเป่ามนต์ได้พ่อบอก ไม่ให้ไปรักษาใคร เพราะจะทำให้อายุสั้น พ่อบอกว่าให้อายุสัก 50 ปี ค่อยไปรักษาคน เพราะพ่อเองท่องได้แต่คาถาแต่ไม่รู้วิธีรักษาอะไร ไม่มีการให้วิชา ไม่ได้บอกได้ สืบทอดอะไร เพราะเป็นแบบครูพักลักจำเอา หรือคนโบราณเรียกว่า **คาถาลอดปอง** คือไม่ได้เรียนโดยตรงแต่ไปแอบเรียน ไปลักเรียน ลักจำเอา” พ่อสน เล่าให้ฟังถึงที่มา ก่อนจะมาเป็นหมอน้ำมนต์ในปัจจุบัน

ส่วนการรักษา นั้น หากใครเจ็บป่วยจะมารักษากับพ่อสนจะต้องเอาขันธ 5 มาให้ไว้ก่อน โดยขันธ 5 ประกอบด้วย เทียนเล่มเล็ก 5 คู่ ดอกไม้ 5 คู่ ห้ามเอาดอกได้แดง เงินค่าคายเท่าไรก็ได้แล้วแต่เขาจะให้ เพราะพ่อหมอไม่ได้เรียกร้อยเอา บางคนให้ 50 บาท 100 บาทก็ได้หมดแล้วแต่ศรัทธาเพราะเราไปเรียกร้อยเอาไม่ได้ บางคนให้เยอะเพราะเขาดีใจที่เรารักษาเขาหาย ก็สุดแล้วแต่เขา

“ครั้งแรกที่ผมรักษาคนมีชาวบ้านที่อำเภอกระนวนมาขอร้อยให้ไปรักษาให้ เพราะบ้านเดิมผมคือบ้านกระนวน อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น พ่อผมคือคนที่เคยเป็นหมอเป่ามาก่อน แต่พ่อพ่ตายไป ชาวบ้านกระนวนรู้ว่าผมได้แอบเรียนวิชานี้และรู้ว่าผมมีคาถารักษาคนป่วยได้ เขาเลยมาตามให้ผมไปรักษาชาวบ้านให้ ตอนนั้นมีชาวบ้าน

ประสบอุบัติเหตุอยู่ห้องฉุกเฉิน ผมไปถึงก็ไม่กล้ารักษาเพราะกลัวหมอที่โรงพยาบาลเขาว่าเอา เพราะหมอกำลังรักษาอยู่ แต่พอดีคนป่วยไม่ฟื้น ไม่ได้สติเลย ผมถูกอ้อนวอนเลยตัดสินใจเข้าไปทอ้งคาถา โดยดึงเอาผ้า màn ของโรงพยาบาลที่เขามีไว้กันเตียงเวลารักษาคนป่วย มาปิดคลุมเอาไว้แล้วทอ้งคาถา แต่มีหมอมานั่นก็ถามว่าผมทำอะไร ผมก็อายแต่ไม่รู้จะทำอย่างไร อยากจะลองวิชาด้วยก็เลยตัดสินใจทอ้งคาถาไป และหมอก็มายืนดู พอทอ้งคาถาเสร็จผมก็เดินออกมาให้หมอรักษาต่อ ปรากฏว่าอีกไม่นานนายคนนั้นลุกขึ้นมาอีกเป็นเลือด อุจจาระเป็นเลือด เหมือนเลือดออกทวารทั้ง 7 แล้วอาการก็ดีขึ้น ทำให้ชาวบ้านไปรำลือว่าผมรักษาได้ มีคาถาดีที่สืบทอดมาจากพ่อและทำให้เป็นที่รู้จัก มีคนให้ไปรักษาอีกหลายแห่ง รวมเวลาตั้งแต่นั้นจนถึงวันนี้ 23 ปีแล้วที่ผมรักษาคนด้วยมนต์เป่าให้หาย”พ่อสน บอกเล่า

ส่วนใหญ่โรคที่พ่อสนจะรักษาคือ อาการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ แขนหัก ขาหัก หรือกระดูกไม่เข้าที่พอเขามาหาและเอาเป่ามนต์ไป อาการเขาดีขึ้นแต่การรักษาต้องมารักษาประมาณ 3 ครั้งต่อกันถึงจะครบกระบวนการและหายขาด โดยจะมีการทอ้งคาถาเป่าลงไปที่บริเวณที่บาดเจ็บ จากนั้นจะทำนํ้ามนต์ให้เขาไปกิน เอาไปทา ห้ามไม่กินครั้งเดียวหมด หากนำหมดจะต้องเริ่มรักษาใหม่ เป่าคาถาใหม่ ดื่มนํ้ามนต์ใหม่

การเป็นหมอป่านนั้นตามธรรมเนียมประเพณีที่อาจารย์บอกไว้เป็น
ข้อห้ามคือ ห้ามกินงู ห้ามกินเต่า ห้ามกินหมา และต้องรักษาศีล 5 ให้
เข้มข้น โดยเฉพาะห้ามไปผิดลูกผิดเมียคนอื่น

ปรียาพร บัวขาว “ปลุกใจเมืองศรีฐานทำให้คนศรีฐานได้ต้อมโฮมกัน”

ชุมชนศรีฐานเราเป็นชุมชนไม่ใหญ่มาก แต่อยู่ในเมือง อยู่ติดกับ
ความเจริญ ที่ผ่านมามีชุมชนถูกแบ่งแยกออกจากกันด้วยถนนที่ตัดผ่าน
บ้านจัดสรร และธุรกิจต่าง ๆ ผุดขึ้นเยอะมาก ในขณะที่บ้านเรือนยังอยู่ที่
เดิม

ยังมีการแบ่งการปกครองออกมาเป็นหลายชุมชน ทำให้การพบปะ ไปหาหาสู่น้อยลง แต่พอโครงการนี้เข้ามา มันมากระตุ้นให้คนในชุมชนได้พูดคุย ปรีกษาหารือ ได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างด้วยกันทุกภาคส่วน ครูก็ออกมาจากโรงเรียน เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ชุมชน ปรากฏชุมชนก็ได้เล่าเรื่องราวสู่กัน ทั้งหมดนี้เพื่อหวังให้ชุมชนของเราก้าวไปสู่เป้าหมายเดียวกันที่วางเอาไว้

นอกจากนั้นยังมีการพาไปดูงาน ไปเรียนรู้ชุมชนอื่น ๆ ที่เขาพัฒนาแล้ว เพื่อเอากลับมาพัฒนาชุมชนของเรา ตอนนี้ชุมชนเรามีการผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชนเอง ตัดตราหยั้ห้อของชุมชนของเรา เรากำลังจะทำบ้านให้สะอาดเพื่อทำเป็นโฮมสเตย์รองรับนักท่องเที่ยว ทำให้วัดจอมศรีของเราสะอาดน่าอยู่เพื่อให้คนมาเที่ยว เราพัฒนาลูกหลานของเราให้เรียนรู้เรื่องของชุมชนตัวเอง และจะได้บอกเล่าเรื่องราวเหล่านี้ให้นักท่องเที่ยวฟัง หากไม่มีโครงการนี้อาจจะทำให้ชาวชุมชนศรีฐานของเราไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากขนาดนี้.

“เปิดตา เปิดหู เอียนฮู้ น้ากัน” กับชาวท่าพระ

ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น อีกหนึ่งพื้นที่ดี ที่โครงการปลูกใจเมือง ได้เข้าไปหนุนเสริมตั้งแต่ปี 2560 ที่ผ่านมา โดยในปีแรกชาวชุมชนท่าพระรวมพลังกันขอสถานีรถไฟเก่าที่มีอายุเกือบ 100 ปี ที่ตั้งอยู่ในชุมชนแต่จะถูกรื้อทิ้งหลังจากที่ทางการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) จะก่อสร้างรถไฟทางคู่และจำเป็นต้องขายพื้นที่สถานีออก โดยอาคารสถานีเดิมนั้นเป็นอาคารไม้ และเป็นสถาปัตยกรรมที่มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้ชาวชุมชนเสียตายและหวงแหน พร้อมกันร่วมใจกันเปิดตลาดท่าพระร้อยปี บริเวณถนนพานิชเจริญ ซึ่งเป็นแหล่งการค้าเก่า

และอยู่ตรงข้ามกับสถานีรถไฟท่าพระพอดี โดยเปิดไปเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2560 และกลายเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ที่คนในชุมชนได้ออกมาร่วมกิจกรรมกันอย่างเนื่องแน่น เพราะนอกจากมีข้าวของจำหน่ายแล้ว ตลาดแห่งนี้ยังเป็นตลาดวัฒนธรรม นำเอาเรื่องราวดี ๆ ของชุมชนมาจัดแสดง ทั้งรำท่าพระ สรภัญญะ และรำวงย้อนยุค

ตลาดท่าพระร้อยปี และศูนย์เรียนรู้

โครงการปีแรกผ่านไปพ้น ชาวชุมชนได้สถานีรถไฟมาไว้ในที่ดินของเทศบาล บริเวณอาคารที่ตั้งอาคารอเนกประสงค์ หรือโรงยิมของเทศบาล จากนั้นได้ตกแต่งและซ่อมแซมใหม่จนเป็นอาคารหลังสวย พร้อมกับจัดกิจกรรมเรียนรู้ เพื่อให้คนรุ่นเก่าได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่เด็กเยาวชนคนรุ่นใหม่ ทั้งการทำพานบายศรี การทำตุ๊กตาแมงมุม การห่อข้าวต้ม ทอเสื่อ การทำน้ำสมุนไพร การร้องสรภัญญะ และอื่น ๆ อีกมากมาย พร้อมกับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวชุมชนร่วมด้วย โดยความร่วมมือของชาวชุมชน โรงเรียนในพื้นที่ พร้อมครูภูมิปัญญาในชุมชน โดยมีเทศบาลตำบลท่าพระเป็นผู้ประสานกิจกรรม

ในวันเปิดศูนย์เรียนรู้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2561 ที่ผ่านมา มีนายมานพ แยมอุทัย ผู้ทรงคุณวุฒิจากแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มาเป็นประธานในพิธีเปิด โดยมีนายพิสุทธิ์ อนุตร อังกูร นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่าพระเป็นคนกล่าวรายงาน

โดยภายในศูนย์เรียนรู้มีหนังสือดีที่เตรียมไว้เพื่อให้คนสนใจเข้าไปอ่าน รวมถึงมีภาพถ่ายสถานที่สำคัญของตำบลท่าพระ ทั้ง พระใหญ่ หมี่

ใหญ่ สถานีรถไฟ ไก่ย่าง ตลาดท่าพระร้อยปี และอื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากนั้นยังมีประวัติความเป็นมาของตำบลท่าพระ ประวัติสถานที่สำคัญต่าง ๆ และภาพเก่า ๆ ของตำบลท่าพระจัดแสดงเพื่อให้ผู้สนใจได้เข้าไปเยี่ยมชม

นอกจากนั้นทุกวันพุธของสัปดาห์ยังมีกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญา ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยให้เด็กเยาวชนในพื้นที่เข้ามาเรียนรู้ กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมดี ๆ ของชาวท่าพระ ทั้งการทำพานบายศรี การทำตุ๊กตาแมงมุม การทำขนมครก การทอเสื่อ การจักสาน หรือรวมไปถึงการฟ้อนรำอีกด้วย

นอกจากการเปิดศูนย์เรียนรู้แล้ว ยังมีการพาเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลท่าพระทั้ง รูปปั้นหมึกควายใหญ่ที่สุดในโลก สูงประมาณ 15 เมตรที่บริเวณสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติบ้านหนองบัวดีหมี พระใหญ่สี่หมูปูที่อยู่ริมแม่น้ำชี พิพิธภัณฑ์โปสเตอร์หนังไทยที่บ้านอาจารย์เจริญ สาตา ซึ่งเป็นปราชญ์ชุมชนที่เก็บสะสมปิดหนังกว่าพันแผ่นไว้ในบ้านตนเอง และท้ายสุดได้ไปเยี่ยมชมตลาดท่าพระร้อยปี เพื่อรับประทานอาหารพาแลงพร้อมกับร่วมสนุกกับชาวชุมชนด้วย

ศูนย์เรียนรู้หนึ่งไทย ที่บ้านอาจารย์เจริญ สาดา

หมี่ใหญ่ และสตันท์แมนของดีท่าพระ

นอกจากเรื่องราวดี ๆ ในชุมชนแล้ว ที่ทำพระแห่งนี้ยังมีมัคคุเทศก์น้อยของชุมชน ที่คอยบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนทำพระในฐานะนักสื่อสารสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวที่สนใจได้รู้จักอีกด้วย อย่างน้องปิม หรือ ด.ญ. ปิมจิตร แก้วตื่นแทน นักเรียนชั้นป.3 โรงเรียนเทศบาลทำพระ บอกว่า ดีใจที่ได้มาร่วมนำเสนอเรื่องราวของชุมชนทำพระให้กับนักท่องเที่ยวได้ฟัง ซึ่งเธอได้รับผิดชอบพาเที่ยวที่หลวงพ่อโตโคตมะรัตนะมุนีสีชมพูซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน พอได้มาเป็นมัคคุเทศก์น้อยร่วมกับเพื่อน ๆ ทำให้มีความมั่นใจมากขึ้นและกล้าแสดงออกมากขึ้น และทำให้รู้เรื่องชุมชนทำพระบ้านเกิดของตนเองมากขึ้น

ทีมมัคคุเทศก์น้อยของชุมชนท่าพระ

อรุณชัย รัตนแสงทวีกิจ “ปลุกใจเมืองท่าพระ ทำให้เราได้รู้จักตัวเอง”

“ทำพระเป็นเมืองเล็ก ๆ ที่มีอะไรน่าสนใจเยอะ ก่อนหน้านี้คนทำพระไม่ได้รู้จักตัวเองมากนัก แต่พอมีโครงการปลูกใจเมืองเข้ามา ทำให้คนทำพระได้มีโอกาสคิดและมองตัวเองมากขึ้น มองว่าตัวเองมีอะไรดี มีอะไรน่าสนใจ หลายสิ่งหลายอย่างมันมีอยู่จนไม่ได้ใส่ใจ แต่พอเราได้ค้นหา ได้ศึกษาได้บอกเล่า โดยผ่านกระบวนการร่วมกันทั้ง ประชาชน ชุมชน ครู นักเรียน และผู้ประกอบการท้องถิ่น มันทำให้มองเห็นอะไรที่ซ่อนอยู่ในเมืองนี้เยอะมาก โดยเฉพาะเมื่อเห็นแล้ว เมื่อพบแล้ว ก็ได้เอาออกมา จัดแสดง จัดโชว์ให้ได้ดูกัน ทั้งที่ศูนย์การเรียนรู้ที่ชุมชนได้ขออาคารสถานีรถไฟเก่าของทำพระมาเป็นชุมชน และตลาดทำพระร้อยปี ที่เป็นเสมือนพื้นที่ส่วนกลางเอาไว้ให้เราได้โชว์ของดีบ้านเรา นี่แหละคือผลสัมฤทธิ์ของโครงการปลูกใจเมืองทำพระ โดยเฉพาะเด็กนักเรียนตัวเล็ก ๆ ในนามมัคคุเทศก์น้อยที่สามารถรู้จักและบอกเล่าเรื่องราวบ้านของเขาเองอย่างภาคภูมิใจ”

“เสียงแผ่นดิน (Earth tone)...เลย”

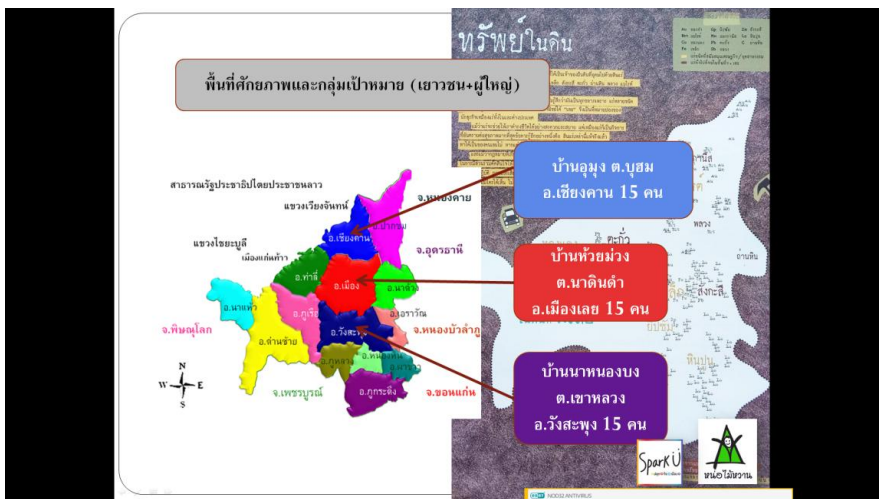

โครงการเสียงแผ่นดินเลย ดำเนินการโดย.กลุ่มกิจกรรมเพื่อเด็ก และเยาวชน “หน่อไม้หวาน” จังหวัดเลยที่มี **ปรีพนธ์ วัฒนขำ** หรือ ไผ่ สันติภาพ ศิลปินเพลงเพื่อชีวิตที่หันแนวทางการทำงานมาเรียนรู้ชุมชน และร่วมแก้ไขปัญหามุมชน

ปีแรกพื้นที่นี้ ได้ร่วมดำเนินการปลุกพลังคนในเมืองเลยให้หันมาสนใจบ้านตนเองด้วยการ ไม่ทิ้งขยะในเมืองท่องเที่ยวทั้งเชียงคานและตัวเมืองเลยเอง นอกจากนั้นยังปลุกพลังเยาวชนในการกระตุกเตือนให้คนในสังคมไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ส่วนรวม โดยเฉพาะขอพื้นที่ “**ลานเรียน-รู้**

เปลี่ยนชีวิต” ทำกิจกรรมให้กับเด็กเยาวชนในจังหวัดเลย บริเวณถนน
เลาะเลย ซึ่งกลายเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ของคนในพื้นที่ต่อมา

แต่ในปีนี้ได้เปลี่ยนแนวทางการทำงานใหม่ด้วยการสร้าง
กระบวนการพัฒนาชุมชนและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในประเด็น
มลพิษสิ่งแวดล้อมในดินและน้ำโดยสร้างเครือข่ายสุขภาวะไทเลย ใน
กระบวนการสื่อสารสังคมอย่างสร้างสรรค์

เพราะพื้นที่เมืองเลยนั้น ถือว่าเป็นเมืองที่มีข้อดีหลายอย่าง ทั้ง
ทรัพย์ในดิน สินในน้ำ เป็นเมืองทะเลภูเขา สุดหนาวในสยาม เมื่อมี
ทรัพยากรมาก ทำให้เป็นแหล่งจ้างมองของนายทุนและนักลงทุนเช่นกัน

ตอนนี้เมืองเลยกลายเป็นเมืองเหมืองแร่ เพราะมีนักลงทุนเข้ามาลงทุนขุดเจาะเหมืองแร่เต็มพื้นที่ไปหมด ทั้งเหมืองทองคำที่อำเภอวังสะพุง เหมืองเหล็กที่อำเภอเชียงคานและเหมืองทองแดง ที่อำเภอเมือง

กระบวนการทำงานในครั้งนี้ เริ่มต้นจากการสืบค้น รวบรวม เติมเต็มข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ด้วยการ การเตรียมข้อมูลสื่อสารในพื้นที่ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมสังเคราะห์ ออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ส่วน Input ได้มีการให้ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ในการดูแลปกป้องแหล่งอาหารชุมชน

แผนดำเนินงาน กิจกรรมครั้งที่ 3 ทั้ง Work Shop ศิลปะร่วมสมัย ประเด็นมลพิษสิ่งแวดล้อมในดิน,น้ำ มี Input - วิทยากรผู้เชี่ยวชาญ

ถ่ายทอดกระบวนการสื่อสารสร้างสรรค์ และ Output คือ มีผลิตภัณฑ์
และผลงานเพื่อสื่อสารสาธารณะ

แนวคิดในการประกอบเรื่องราวที่เกิดปัญหาในชุมชน ประกอบด้วย เรื่อง สิ่งแวดล้อม เช่นดิน,น้ำ,สัตว์,อาหารธรรมชาติ เรื่องสังคมที่คนในชุมชนแตกแยกหรืออพยพย้ายถิ่นฐาน วิถีวัฒนธรรม สุขภาพคนในชุมชน คดีความ,และภัยคุกคาม รวมถึง อาหาร

จากดินที่ปั้น สู่เวทีบอกเล่า เรื่องราวความทุกข์บนถนนเลาะเลย

วีรอน รุจิไชยวัฒน์

"เราเป็นภูมิคุ้มกันให้คนทั้งจังหวัดเลย"

ปัญหาผลกระทบจากเหมืองแร่ที่จังหวัดเลย ดูเหมือนจะรุนแรงขึ้นทุกวัน หลายผลกระทบที่เกิดขึ้น ประชาชนในพื้นที่มีทั้งจำยอมรับมัน และบางพื้นที่ลุกขึ้นสู้ ผู้ที่รู้ว่าไม่มีทางชนะ หลายครั้งที่พวกเขา ตะโกนร้องบอกคนอื่น ๆ ให้รับฟังแต่ดูเหมือนจะถูกเพิกเฉย เพราะ “ธุรกิจไม่ใช่” ทำให้พวกเขาต้องสู้อย่างโดดเดี่ยวมายาวนานและถูกหมายหัวจาก ผู้นำบ้านเมืองมาหลายยุคสมัยจนกระทั่งเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 ที่ผ่านมา พวกเขาได้มีโอกาสมาบอกเล่าในเวทีเสวนา “เสียงแผ่นดินเลย” ที่จัดโดย เครือข่ายผู้เป็นเจ้าของแร่เมืองเลย เครือข่ายผู้ได้รับ

ผลกระทบจากนโยบายเหมืองแร่จังหวัดเลย กลุ่มคนรักบ้านเกิดนา
หนองบง กลุ่มอนุรักษ์ภูหินเหล็กไฟ กลุ่มรักอุ้ม และกลุ่ม เกษตร
อินทรีย์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาพคนเมืองเลยโดยใช้สื่อ
ศิลปวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมโยงและเป็นสื่อกลางใน

การลุกขึ้นสู้ของประชาชนที่โด่งดังที่สุดคงหนีไม่พ้นกรณี
ชาวบ้านนาหนองบง ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ที่ต่อต้าน
การทำเหมืองแร่ทองคำ **วิรอน รุจิไชยวัฒน์** หรือแม่ไม้ จากบ้านนา
หนองบง ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย บอกว่า ปัญหา
เหมืองแร่ทองคำกับชาวบ้านวังสะพุงเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2549 ชาวบ้านได้ลุก
ขึ้นมาสอบถาม ทวงสิทธิ์ และคัดค้านตั้งแต่ปี 2550 เพราะผลกระทบจาก
ปัญหาสารเคมีที่ปนเปื้อนในน้ำ ในดิน

“ชาวบ้านที่ลุกมาต่อต้านไม่เอาเหมือง ถูกฟ้องศาลเรียก
ค่าเสียหาย แต่ละวันพวกเราต้องไปขึ้นศาล การงานไม่ได้ทำ เงินทองไม่
ต้องหา ทุกวันนี้ชีวิตติดศาล ชาวบ้านแตกแยก ลูกเฒ่าลำบาก แต่เราก็ต้อง
สู้ เพราะหากไม่สู้วันนี้ก็ไม่ว่าจะสู้ตอนไหน รู้ว่าอย่างไรก็ตายแต่เราตายแล้ว
จบก็ไม่ใช่ไร แต่ยังมีอีกหลายชีวิตในครอบครัวที่สะสมสารเคมีและรอวัน
ตาย เพราะในน้ำมีแต่สารพิษ ในดินมีแต่สารเคมีและตรวจเลือดพวกเรา
มีแต่สารพิษที่เราลุกขึ้นสู้เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้คนทั้งจังหวัดเลย”

ปลูกใจเมืองสาวะถีวิถีสะอาด

การเดินรณรงค์ภายในชุมชนสาวะถี เพื่อร่วมปลูกใจทำชุมชนให้
สะอาดปราศจากขยะ

โครงการ สปาร์คยู (Spark U) ปลูกใจเมืองสาวะถีวิถีสะอาดปีที่
2 ที่ร่วมมือร่วมใจกันทั้ง 3 ภาคส่วน คือ บ้าน วัด และโรงเรียน และหนุน
เสริมโดย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเทศบาลตำบลสาวะถีอีกหนึ่ง
เรี่ยวแรงสำคัญด้วย

โดยเริ่มเปิดปฐมฤกษ์ด้วยการตั้งโต๊ะประชุมระดมสมองกันเมื่อ
เช้าวันที่ 6 มิถุนายน 2561 ที่ผ่านมา ท่านพระครูบุญชยากร เจ้าอาวาสวัด
ไชยศรี เจ้าคณะตำบลสาวะถี ได้นั่งหัวโต๊ะเป็นประธานการประชุมระดม
สมอง หาวิธีแนวทางการทำงานเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
ที่วางเอาไว้คือให้ชาวชุมชนสาวะถีปลอดภัยให้ได้

พระครูบุญชยากร บอกว่า วัดไชยศรีเป็นวัดต้นแบบในการ
แก้ปัญหาขยะ เพราะพระเณรในวัดจะกวาดและจัดการกับขยะจน
ชาวบ้านเอาไปพูดปากต่อปากและหากลูกหลานใครมาเล่นที่วัดพ่อแม่ก็
สบายใจได้ว่าไม่ขยะ ไม่มีเศษแก้ว หรือไม่มีอะไรที่จะเป็นอันตรายแน่นอน
นอกจากนั้นยังกลายเป็นแบบอย่างให้ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสาวะถี
(สาวะถีราษฎร์รังสฤษดิ์) เอาไปดำเนินการและทำตามจนโรงเรียนบ้าน
สาวะถีก็ไม่มีขยะ เพราะผู้อำนวยการโรงเรียนลงมือจัดการด้วยตนเอง
และหากเป้าหมายของโครงการต้องการให้ขยะหมดไปจากชุมชนจะต้อง
ปลูกสำนึก หากเขาเห็นประโยชน์ เขาก็จะทำตาม

เปิดเวทีระดมสมองก่อนลงมือทำเพื่อความสำเร็จ

ในขณะที่เทศบาลตำบลสาวะถี **ปรียา สมทรัพย์** ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขของเทศบาล ที่ดูแลเรื่องปัญหาขยะมาตลอดบอกวก่อนหน้านี้เทศบาลต้องจัดการปัญหาขยะจาก 24 หมู่บ้าน เป็นจำนวนมาก ปี 2554 มีขยะ 12 ตัน พอปี 2555 ลดลงเหลือ 10 ตัน ปี 2560 เหลือ 7 ตัน พอปี 2561 เหลือ 5 ตันต่อวัน โดยเทศบาลรณรงค์ทุกวิถี โดยเฉพาะโครงการคัดแยกขยะสะสมเงินทองคุ้มครองชีวิต ที่ให้ชาวบ้านแยกขยะมาขายเทศบาลเป็นคนรับซื้อขยะเอง จนทำให้ขยะในชุมชนลดลงอย่างเห็นได้ชัดเพราะชาวบ้านแทบจะไม่มีขยะมาขาย

แต่ปัญหาขยะไม่ได้อยู่ในชุมชนแล้ว เพราะขยะที่เป็นปัญหายู่งที่โรงเรียนเป็นหลัก เพราะเด็กนักเรียนทิ้งขยะรวมไม่มีการคัดแยกขยะทำให้ทุกอย่างจบลงที่ถังและต้องนำไปกำจัด โดยขณะนี้เทศบาลต้องเอาขยะไปฝังกลบในหลุมแต่หลุมกำลังจะเต็ม เทศบาลต้องนำขยะไปกำจัดที่โรงไฟฟ้า โดยเสียค่าใช้จ่ายปีละ 6 แสนบาท

พอมาถึงตรงนี้ทุกคนช่วยกันระดมความคิดเห็นจะต้องแก้ขยะจากต้นเหตุคือปลูกสำนึกเด็กเยาวชนให้รู้ค่าของขยะ ด้วยการระดมสมองเด็กเยาวชน และเดินรณรงค์ปลูกพลังคนในชุมชนให้หันมามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะ

ระดมสมอง แก้ไขปัญหาขยะ

นอกจากเดินรณรงค์แล้วยังมีกิจกรรมคัดแยกขยะก่อนทิ้ง รวมถึงเอาขยะไปแปลงเป็นเงิน ทั้งขาย ทั้งทำโครงการน ทั้งทำสิ่งประดิษฐ์เพื่อลดปัญหาขยะในชุมชนและโรงเรียนให้ลดลงด้วย

ผลการดำเนินงานในช่วงเวลา 4 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม พบว่า ปริมาณขยะในชุมชนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ด้วยการที่ชุมชนหันไปเก็บขยะแล้วนำไปขายให้เทศบาลตำบลลาวะถี

จนไม่มีขยะจะให้ขาย รวมถึงในโรงเรียนสาวะถีพิทยาสรรพ์ที่มี
ปัญหามากที่สุด เด็กนักเรียนและครูได้ร่วมกันรณรงค์ด้วยการคัดแยกขยะ
และนำเอาขยะที่คัดแยกไปขาย เพื่อนำเงินมาทำเป็นกองทุนในโรงเรียน
รวมถึงมีป้ายรณรงค์ทิ้งขยะให้ถูกที่ด้วย

และยังได้รวมพลังของชาวชุมชน ในตำบลสาวะถี ทำตลาดนัด
ของดีสาวะถีบ้านเฮา ที่รวมเอาสินค้าของดี ของฝากของชาวสาวะถี มา
จำหน่ายที่สนามหน้าโรงเรียนบ้านสาวะถี เมื่อวันอาทิตย์ที่ 7 ตุลาคมเป็น
ครั้งแรก และจะจัดอีกครั้งในวันอาทิตย์ที่ 28 ตุลาคม 2561 พร้อมจัดเวที
ถอดบทเรียนแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน

โดยตลาดแห่งนี้บรรจุกิจกรรมที่ทำจากใบตอง และให้นำเอาสินค้า
ที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาขยะมาจำหน่าย รวมถึงรณรงค์ให้ชาวชุมชนนำขยะ
พิษมาแลกของใช้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชุมชนอีกด้วย

ตลาดนัด มีความรู้ ตลาดนัด มีนางรำด้วย

ตลาดนัด มีแต่คนงาม ๆ

พระครูบุญชยากร “แก้ปัญหายยะต้องแก้ที่ใจ”

พระครูบุญชยากร เจ้าอาวาสวัดไชยศรี เจ้าคณะตำบลสวะถิ ที่ปรึกษาโครงการ “ปลูกใจเมืองสวะถิวิถีสะอาด” ได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหายยะในชุมชนสวะถิ ภายในงานตลาดนัดสวะถิของดีบ้านเฮา เมื่อวันอาทิตย์ที่ 28 ตุลาคม 2561 ณ โรงเรียนบ้านสวะถิ (สวตถิราษฎร์รังสฤษดิ์) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นที่ผ่านมาว่า

“ขยะเป็นปัญหาที่ชาวตำบลสวะถิ หรือทุกที่มีปัญหา ชุมชนที่เจริญแล้วมักมีปัญหามาตาม การค้าขายก็มีปัญหามาตามหากเราไม่ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด ตลาดนัดสวะถิของดีบ้านเฮา เป็นโครงการที่จะทำให้ชุมชนเราลดปัญหาเรื่องขยะ ไม่ใช่เพิ่มขยะ

ของดีบ้านเฮาไม่ใช่เฉพาะสิ่งของที่จะมาขาย เพราะที่เดินดูวันนี้ เห็นของดีบ้านเฮามีอยู่ 3 ดี คือ 1. แต่งกายดี น้อยนักที่จะไปตลาดแล้ว เห็นการแต่งกายที่สวยงามแบบตลาดบ้านเรา ตลาดของเรามีความพิเศษ เพราะทุกคนแต่งกายดี ประณีต บ่งบอกว่าเป็นคนมีวัฒนธรรม บ่งบอก ตัวตน บอกความเป็นสาวะถีบ้านเฮา

2. มีการซื้อขายที่ดี เรารับรู้มาโดยตลอดว่า ตลาดแห่งนี้ไม่เหมือน ตลาดทั่วไป เพราะเป็นตลาดที่เปิดโอกาสให้ทุกคนนำสินค้ามาวางขาย ใครก็ได้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นพ่อค้าแม่ค้า “ผู้ซื้อมีแต่ได้ ผู้ขายมีแต่ดี” เพราะปกติการซื้อขายมีแต่เอาวัดเอาเปรียบกัน คนซื้ออยากได้ของถูก คนขายอยากได้กำไรมาก แต่วันนี้ตลาดของเรามีสิ่งของหลายอย่าง ที่ตลาดทั่วไปไม่มีและซื้อขายเป็นตลาดย้อนยุค ที่เอาความดีมาซื้อขายกัน ไม่เอากำไรมาก ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายมีมิตรกัน มีรอยยิ้ม และความสุข

ดีที่ 3. คือสะอาดดี โรงเรียนมีความสะอาด ใครไปใครมาก็ประทับใจ เวลาเราไปไหนมาไหนสิ่งแรกที่เราจะต้องหลบหลีกคือ น้ำสกปรก และขยะ ยิ่งเข้าไปในเมืองเรายิ่งต้องหลบ เพราะมีขยะและน้ำสกปรกเยอะ แต่ที่นี่เดินไปไหนก็มีแต่ความสะอาดดี ไม่ใช่เอาแต่ได้ แต่ทำร้ายผู้อื่น สร้างปัญหาให้ชุมชนสังคม เทศบาลตำบลสาวะถีแก้ปัญหาขยะ

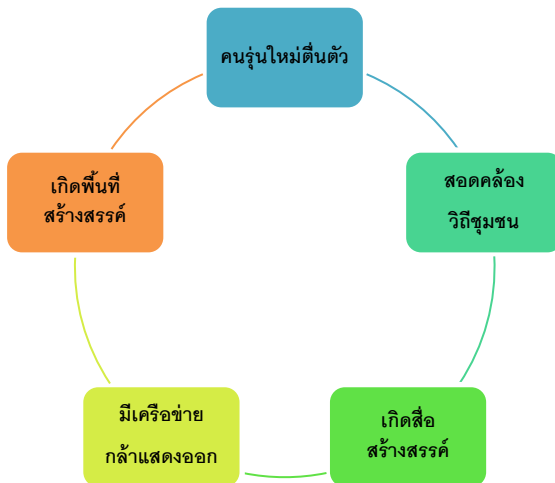
ใช้งบปีละ 5-6 แสนบาท หากเราช่วยกันดูแลเรื่องขยะแล้วเอาเงินงบประมาณที่จ่ายไปมาพัฒนาชุมชน พัฒนาเมืองเราจะดีกว่า”

ชุมชนได้อะไรจากการปลูกใจเมือง

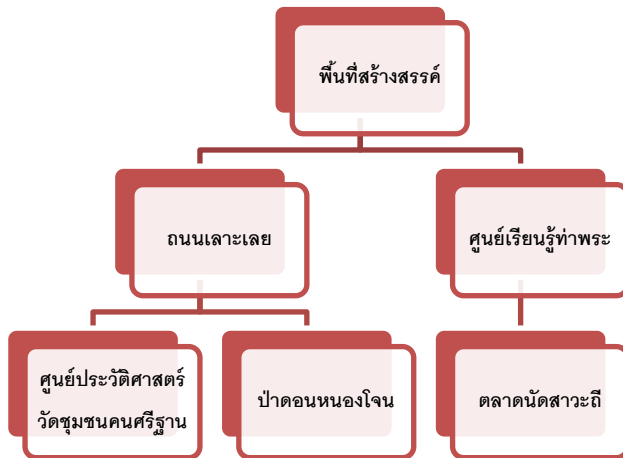

ปลูกใจคนรุ่นใหม่ได้อะไรบ้าง

เกิดแหล่งเรียนรู้พื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชน

ถนนคนเดินเลาะเลย อ.เมือง จ.เลย

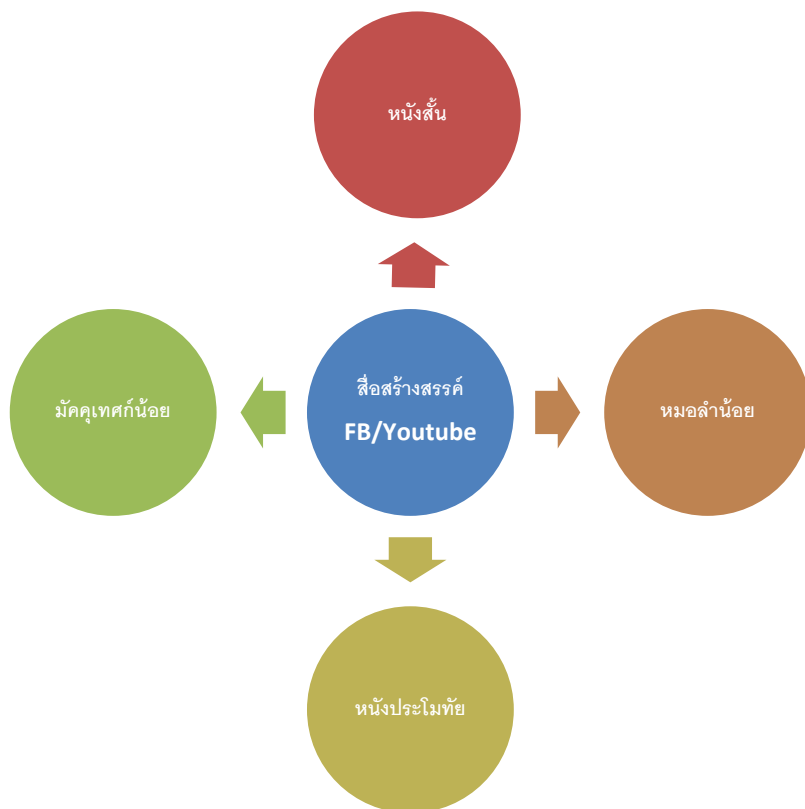

ศูนย์เรียนรู้ประวัติศาสตร์วัดชุมชนคนศรีฐาน อ.เมือง จ.ขอนแก่น

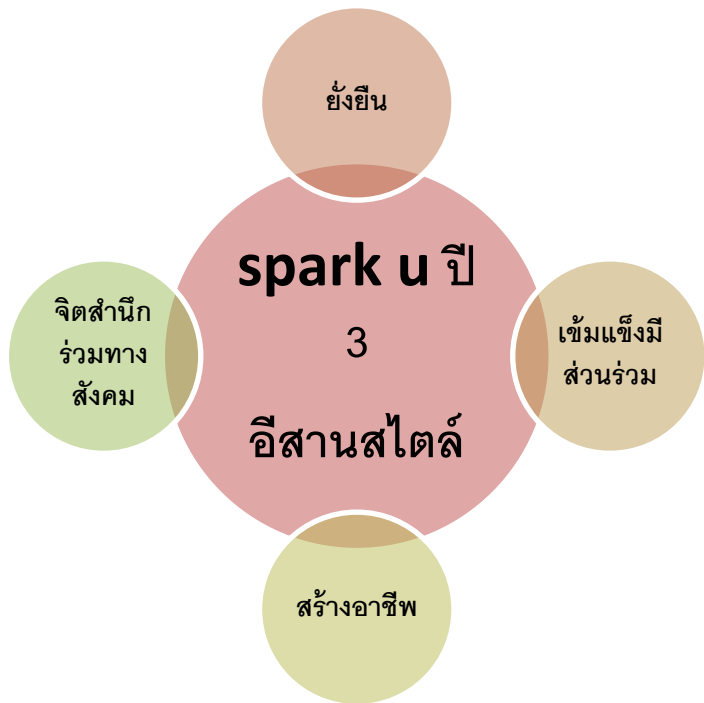
แหล่งเรียนรู้ป่าดอนหนองโจน ปทุมรัตน์ ร้อยเอ็ด

เกิดสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาชุมชน

โมเดลการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ที่ 3

เปิดใจคนทำงานสปร้าคยูภาคอีสาน

เมื่อวันที่ 16-17 มีนาคม 2562 ที่ผ่านมา ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ เครือข่ายคนทำงานโครงการ “Spark U หรือโครงการปลูก ใจ เมืองอีสานบ้านเฮา ได้ประชุมสรุปการทำงานในช่วงปี 2561 ที่ผ่านมา พร้อมกับวางแผนการทำงานในปี 2562 ที่จะมาถึง โดยมีเครือข่ายร่วมประชุมครั้งนี้กว่า 50 คน ใน 3 จังหวัดประกอบด้วย ร้อยเอ็ด ขอนแก่น และจังหวัดเลย ซึ่งมี 5 พื้นที่ด้วยกันคือ พื้นที่ บ้านสำราญ หนองบาก ต.หนองแคน อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด พื้นที่เทศบาลตำบลท่าพระ เทศบาลนครขอนแก่นและเทศบาลตำบลสวะถี อ.เมือง จ.ขอนแก่น และจังหวัดเลย

โดยการประชุมครั้งนี้แต่ละพื้นที่ได้นำเสนอสรุปผลการทำงานในช่วงปี 2561 ที่ผ่านมา รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการที่ชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรม ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน และความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้

ด.ช.ภาณุวิชย์ มาพระลับ / นายพรชัย จันทร์บัว

โดยด.ช.ภาณุวิชย์ มาพระลับ ตัวแทนจากชุมชนสวະถึ กล่าว
ว่า ได้รู้จักการแยกขยะ ได้รู้จักการมีจิตสำนึกในตนเอง รู้การจัดเก็บขยะใน
บริเวณโรงเรียน วัด และชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน รวมมือกันในการคัด
แยกขยะเป็นการรู้จักช่วยเหลืออื่นๆและช่วยเหลืออื่นๆได้เข้าถึงเครือข่าย
ของเรา มีประโยชน์ในด้านที่ทำให้รู้จักว่า ชุมชนของเราเป็นมาอย่างไร ทำ
ให้ชุมชนมีจิตสำนึกรวมกัน ทำงานเป็นทีมด้วยกันมากยิ่งขึ้น

ในขณะที่นายพรชัย จันทร์บัว นักเรียนจากโรงเรียนชุมชนท่า
พระ กล่าวว่า จากที่ได้มาร่วมโครงการSpark U ก็ได้รับความรู้หลายๆ
อย่างทั้งทักษะการพูด ทักษะการแสดงออกต่างๆ ซึ่งแต่ก่อนไม่ค่อยกล้า
แสดงเท่าไร ปัจจุบันหลังจากเข้าร่วมโครงการSpark U มา 2 ปี ก็กล้า
แสดงออก กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำมากขึ้น นอกเหนือจากนี้ก็ได้รับความรู้
เกี่ยวกับสถานที่ต่างๆที่เราไม่รู้จักมาก่อน อาทิ สถานที่ที่เป็นเครือข่ายใน

ภาคอีสาน ได้รู้ว่าสถานที่นี้มีความสำคัญอย่างไรนอกจากเครือข่ายชุมชน
ของตนเอง

นายสว่าง สุขแสง/ นายกิตติทัต จันทะเริง

ส่วนนายสว่าง สุขแสง ตัวแทนจาก บ้านสำราญหนองบาก ต.
หนองแคน อ.ปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งทำงานด้านการพัฒนาแต่เพิ่งได้
ค้นพบวิธีการทำงานที่ดึงภาคีเครือข่ายเข้ามาทำงานร่วมกันจาก
โครงการสปราร์คยูบอกว่า เราได้เครื่องมือในการพัฒนาเด็กในพื้นที่ ซึ่งมัน
ไม่เคยมี เครื่องมือที่ว่าก็คือ เรื่องของศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เพียงแต่ว่า
เด็กเราไม่เคยได้แสดง ไม่เคยรู้จักเลย พอโครงการนี้เราใช้ศิลปะการแสดง
พื้นบ้านเป็นเครื่องมือในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพราะว่าปัญหาเรื่อง
สิ่งแวดล้อมในบ้านเรามันเยอะมากเรื่องขยะ ที่นี้เราก็เลยใช้เด็กและ
เยาวชนเป็นคนเสนอปัญหาเล่าเรื่องผ่านศิลปวัฒนธรรมหนังบักต้อใน
โครงการนี้ อันที่สองก็คือ ที่เราได้ชัดเจนมากก็คือ เรื่องของเส้นทางศึกษา

ธรรมชาติในป่า ที่นำคนในชุมชนมาเรียนรู้ในป่า ให้เห็นความสำคัญของป่า ที่จะนำไปสู่การจัดการร่วมกันได้ เรื่องหนังสือที่อามันเป็นเรื่องใหม่ที่บ้านเรามันไม่เคยมี แม้ว่าบ้านเราจะเป็นหมอลำเก่าก็ตาม เพียงแต่ว่ามันหายไปนาน แต่หนังสือที่อามันไม่เคยมีแล้วก็นั่นฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม มีการทำงานร่วมกันของเด็กเอง มันเป็นหลายรุ่นหลายวัยมารวมกัน แล้วก็ใช้ประโยชน์จากเวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุดเลย

นายกิตติทัต จันทะเริง ตัวแทนจากชุมชนศรีฐานเทศบาลนครขอนแก่น กล่าวว่า อย่างแรกเราได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมของชุมชนว่า ในชุมชนมีประวัติศาสตร์เก่าแก่และยาวนานในรูปแบบไหน ทำให้เรารู้จักเหง้าของตัวเอง อย่างที่ 2 ก็คือแหล่งท่องเที่ยวทำบุญตักบาตรทุกวันอาทิตย์แรกของทุกเดือน ตอนนี้เราจัดได้มา 7 ครั้ง 7 เดือนแล้ว ซึ่งก็ถือว่าประสบความสำเร็จ คนมาเยอะมาก และเราก็ยังมีแหล่งเรียนรู้ภายในวัดว่าภายในวัดเรามีวัตถุโบราณเก่าๆก็จะมีคนนำมารวมกันเอาไว้ แล้วเราก็มีของเก่าที่มีทางชุมชนมีที่เก็บมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายจนถึงปัจจุบัน ที่เก็บไว้ที่บ้านเขาเปิดบ้านสำหรับคนที่อย่างท่องเที่ยว สามารถเข้าไปบ้านแต่ละหลังได้ เข้าไปศึกษาเข้าไปดูได้ โดยเจ้าของจะให้ความรู้ ถ้าในตัวบุคคลที่

เห็นได้ชัดเจนคือ ความสามัคคีในชุมชน ความร่วมมือของทุกๆองค์กร และเราได้บุคคลเก่าแก่ที่ให้ความรู้ ก็คือ มัคคุเทศตั้งแต่รุ่นใหญ่จนไปถึงรุ่นเด็ก ซึ่งมัคคุเทศเด็กเราได้จากการฝึกอบรมของ Spack U ฉะนั้นเด็กของเราจะกล้าพูดกล้าแสดงออก กล้าพูดถึงวัฒนธรรมเก่าๆของชุมชนว่า แหล่งที่เขาได้สืบค้นมาเขาได้อะไรจากชุมชนของเขาบ้าง ถ้าถามว่า Spack U เข้ามา Spack ยังไง ก็คือสร้างความตระหนก ตื่นตัวให้กับชุมชน เขารู้แล้วว่าในชุมชนเขามีอะไรดี เมื่อรู้ว่าชุมชนเขามีอะไรดี เขาก็จะดูแล รักษา หวงแหแบบโน และเขาจะมีการพัฒนาเพื่อให้รายได้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร นี่คือนสิ่งที่ Spack U กระตุ้นคนในชุมชนศรีฐาน

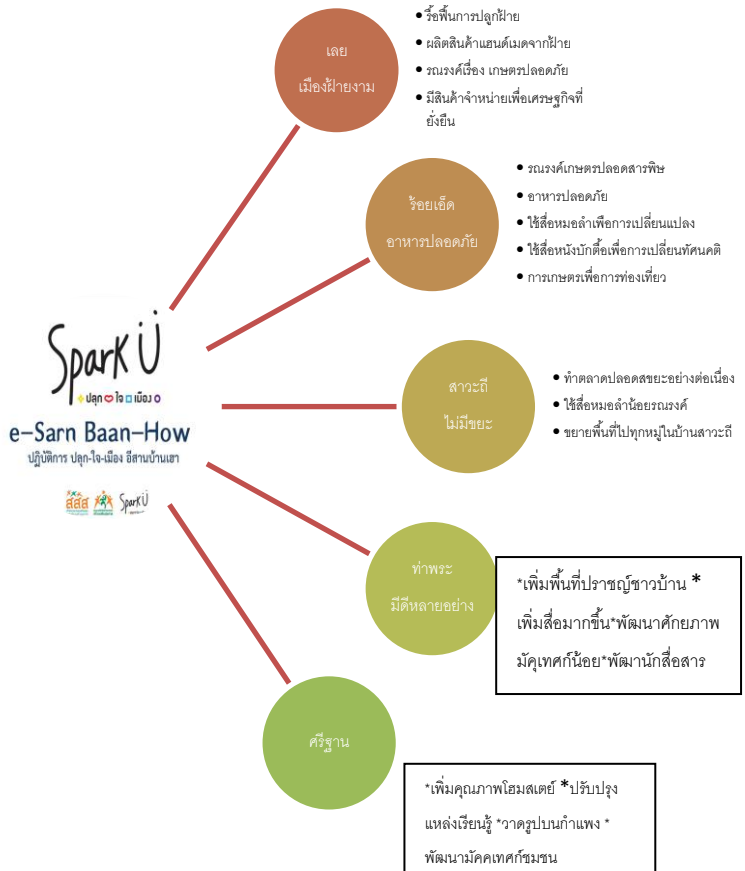
นายชญานนท์ วิชาศรี

ส่วนนายชญานนท์ วิชาศรี จากจังหวัดเลยบอกว่า อันดับแรกได้เจอเพื่อนใหม่ๆจากต่างจังหวัดแล้วก็ได้มาอยู่ด้วยกันได้มาอนด้วยกัน รับประทานอาหารร่วมกัน อย่างที่ 2 เราได้พัฒนาตนเอง ได้ออกความคิดเห็นกับผู้ใหญ่ เด็กและเพื่อนรุ่นเดียวกัน อย่างที่ 3 เราได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่างๆที่เราต้องร่วมกันแก้ไขและพัฒนาต่อไป

นอกจากนั้นการประชุมในครั้งนี่ยังได้วางแผนการทำงานในอนาคต โดยชุมชนทุกแห่งวางแผนพัฒนาให้ชุมชนของตนเองมีความสุข โดยการใช้หลักเมือง 3 ดีวิถีสุขคือ พื้นที่ดี ภูมิดี และสื่อดี เพื่อให้เกิดนักสื่อสารสร้างสรรค์ พลเมืองตื่นรู้ และการผลิตสื่อสร้างสรรค์ให้เด็กเยาวชนรู้เท่าทันสื่อและใช้สื่อให้เป็น หลีกไกลจากยาเสพติด เกม และสิ่งมอมเมาต่าง ๆ โดยโครงการนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส.

โดยเป้าหมายการขับเคลื่อนโครงการในปี 2562 นี้เน้นไปที่ สไตลความเป็นอีสานหรือเรียกว่า “อีสานสไตล” โดยเน้นการใช้ศิลปะ และวัฒนธรรมมาขับเคลื่อนการทำงานเพื่อให้มีการนำเอาภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเข้ามาสานต่อโดยคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะการผลิตสื่อเพื่อการพัฒนาที่จำเป็นต้องมีเยาวชนเป็นผู้สืบสาน โดยมีเป้าหมายร่วมในการทำงาน

คือการ “ความสุข” ที่จะเกิดในทุกพื้นที่ปฏิบัติการและจะต้องนำมาซึ่งการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งด้วย

นอกจากนั้นยังได้มีการจัดกิจกรรมประชุมเกี่ยวกับการดำเนินงานในชุมชนทั้งเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นทั้ง 5 เขตพื้นที่ อาทิ เขตพื้นที่ ท่าพระ อ.เมืองขอนแก่น เขตพื้นที่สวะถี อ.เมืองขอนแก่น เขตพื้นที่ ศรีฐาน อ.เมืองขอนแก่น เขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด และเขตพื้นที่จังหวัดเลย โดยกิจกรรมในครั้งนี้มีตัวแทนของแต่ละพื้นที่เข้าร่วมกว่า 50 คน ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจัดขึ้น ณ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัด ชัยภูมิ

นอกจากนั้นในทีมหนุนเสริมส่วนกลาง ที่มีคณะทำงานในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมออกแบบกิจกรรม ได้ประเมินการทำงานและเตรียมติดอาวุธด้านการสื่อสารให้กับเด็กเยาวชนในพื้นที่ทั้ง 5 พื้นที่ ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชนในพื้นที่ด้วย

โครงการ Spark U ที่จัดขึ้นในครั้งนี้ ทำให้เด็กและเยาวชนได้แสดงศักยภาพของตนเอง อีกทั้งทำให้ กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกในด้านที่ตนเองไม่ถนัด ทั้งยังได้รับรู้ถึงปัญหาในพื้นที่ของตนเอง และพื้นที่จังหวัดอื่น ทำให้มีการแลกเปลี่ยนรู้เพิ่มขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้กลับไปพัฒนาชุมชนของตนเอง ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอีกด้วย

โครงการ Spark U ไม่ได้มีเพียงเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเท่านั้น แต่ยังมีผู้สูงอายุที่อยากจะพัฒนาชุมชนเข้ามาร่วมด้วย ซึ่งทางโครงการยังได้เข้ามามีส่วนในการสร้างความตื่นตัวให้กับคนในชุมชนจนเกิดการตระหนักถึงการดูแล รักษา รวมไปถึงการวางแผนวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน และเกิดการอนุรักษ์และสืบทอดไปยังรุ่นสู่รุ่นอีกด้วย

ถอดบทเรียนชุมชน “ทำไมต้องปลูกใจเมือง”

ในงานมหกรรมปลูกใจเมืองอีสาน เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2561 ที่ผ่านมา มีกิจกรรมการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ “ทำไมต้อง ปลูก ใจเมือง ” โดยเครือข่าย Spark U อีสาน ดำเนินรายการโดย **คุณพรเทพ พิมานสกุลวัฒน์** โดยมีผู้เข้าร่วมเสวนา คือ **นายพิสุทธ์ อนุตรอังกูร** นายกเทศบาลตำบลท่าพระ **นายกิตติทัต จันทะเริง** จากชุมชนศรีฐาน เทศบาลนครขอนแก่น **นายรุ่งสุริยา บุญสิงห์** จากบ้านสำราญ หนองบาก ต.หนองแคน อ.ปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด **นางวิรอน**

รุจิไชยวัฒน์ จังหวัดเลย และ เด็กหญิง**อภิษฐา คำพั้ว** ตัวแทนจาก
ชุมชนสาวะถี

นายพิสุทธ์ อนุตรอังกูร นายกเทศบาลตำบลท่าพระ บอกว่า
โครงการสปาร์คุยถือได้ว่าได้เข้าไปหนุนเสริมสิ่งดี ๆ ให้กับชุมชนท่าพระ
ทำให้มี ตลาด 100 ปีท่าพระ มีการผลิตหนังสือเพื่อใช้เป็นสื่อในการขยาย
ผลบอกเล่าว่าท่าพระมีดีอะไรบ้าง มีกิจกรรมฝึกอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่
คนในพื้นที่ โครงการสปาร์คุยเป็นจุดเริ่มต้นที่ได้เข้ามาเล่าเรื่อง และ
สะท้อนตัวตนของคนท่าพระ ปีแรกเราประสบความสำเร็จอย่างดีเยี่ยม
เพราะเราได้เปิดตลาดร้อยปีท่าพระ ทำให้ตลาดท่าพระได้รับการบรรจุเข้า
เป็นตลาดวัฒนธรรมของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้
บรรจุ และเราก็ได้รับรางวัลตลาดวัฒนธรรมระดับประเทศด้วย

เมื่อเข้าสู่ปีที่สองเราต้องการที่จะปลูกพลังกลุ่มเยาวชนให้เข้า
มาร่วมทำกิจกรรมเพื่อเตรียมพร้อมปลูกความเป็นตัวตนของเรา โครงการ
สปาร์คุยปีที่สองทำให้เกิดกิจกรรมขึ้น 3 กิจกรรมใหญ่ คือ **กิจกรรมการ**

ผลิตหนังสือ เยาวชนนำของดีท่าพระแล้วนำมาขยายผลทำเป็นหนังสือ

นายพิสุทธิ อนุตรอังกูร

กิจกรรมที่สองคือ การฝึกเด็กและเยาวชนเป็นมัคคุเทศก์น้อย ทำให้เด็กและเยาวชนเขา รู้ตัวตนว่าเป็นอย่างไร และให้เขาเป็นผู้สะท้อนความเป็นท่าพระให้คนอื่นรู้จัก สุดท้ายคือกิจกรรมการฝึกอาชีพ โดยให้เด็กและเยาวชนได้มาร่วมฝึกอาชีพด้วยกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสิ่งที่ทำเรื่องภูมิปัญญาของท่าพระ วิธีชีวิตที่เรียบง่าย ถึงแม้ว่า

ท่าพระจะเป็นชุมชนในเมืองแต่เราก็อยากจะอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นของเราไว้ ซึ่งประเพณีท้องถิ่นของเรานั้นค่อนข้างที่จะมีตัวตนที่ชัดเจน เราก็เลยมองว่าสิ่งที่สำคัญเลยก็คือการถ่ายทอดเพื่อที่จะปลูกใจเด็กและเยาวชน

หมีใหญ่สัญลักษณ์ของท่าพระ

ในปีที่ 2 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับท่าพระมาก ทำให้คนรู้จักท่าพระมากยิ่งขึ้น และอยากมาเที่ยวบ้านเรามากยิ่งขึ้นเช่นกัน วันนี้ต้องบอกเลยว่าท่าพระของเราเป็นที่รู้จักแล้ว เป็นเพราะโครงการ

สปาร์คุยูนิตทำให้ท่าพระก้าวไปเป็นพื้นที่นาร่องของจังหวัดขอนแก่น
เปิดบ้านและเปิดพื้นที่ให้คนเข้ามาศึกษาเรียนรู้ความเป็นตัวตน
ของท่าพระทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถาปัตยกรรม
วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น .

นาย กิตติทัต จันทะเริง

ด้านนายกิตติทัต จันทะเริง ตัวแทนจากชุมชนศรีฐาน เทศบาล
นครขอนแก่น บอกว่า สำหรับชุมชนศรีฐานเริ่มต้นจากชาวบ้านชุมชนศรี

ฐานอยากสืบค้นประวัติความเป็นมาของชุมชนตนเองว่าเก่าแก่อย่างไร โดยได้ยื่นหนังสือเข้าไปที่เทศบาลนครขอนแก่นเพื่อที่อยากให้มีการสืบค้น ในวันนั้นท่านนายกเทศบาลนครขอนแก่นได้เล็งเห็นความสำคัญอยากทำให้ชุมชนศรีฐานเป็นชุมชนของดีของเทศบาลนครขอนแก่น และความโชคดีในวันนั้นคือ กรมศิลป์ที่ 8 ได้เข้ามาหารือกับท่านนายกเทศบาลนครขอนแก่นเพื่อขอมาขุดค้นแหล่งโบราณวัตถุในชุมชนศรีฐานและยังเป็นช่วงเดียวกันกับ สสส. หรือสปราร์คยูเข้าไป ท่านนายกฯบอกว่าเป็นโอกาสดีเลยอนุญาตให้ สสส. ร่วมกับกรมศิลป์ที่ 8 และเทศบาลนครขอนแก่น ทั้งสามหน่วยงานทำงานร่วมกันและทำการสืบค้นประวัติของชุมชนศรีฐานในปีแรก เพราะฉะนั้นในปีแรกของเราสิ่งที่เราได้เริ่มต้นมา ทำให้เรารู้ว่าชุมชนของเรามีดีอะไร แล้วให้เด็กนักเรียนนักศึกษาไปสืบค้นประวัติของชุมชน สิ่งที่เราเห็นชัดเจนคือ **ความร่วมมือของคนในชุมชนและเด็กเยาวชนหลายคนมีศักยภาพมากขึ้น** เลยเกิดขึ้นมาเป็นโครงการสปราร์คยูปีที่สอง ชุมชนได้มีโอกาสทำแหล่งเรียนรู้ของชุมชนศรีฐานว่ามีแหล่งเรียนรู้ที่ไหนบ้าง มีการฝึกเด็กมัคคุเทศก์น้อยในชุมชน เด็ก ๆ สามารถนำเสนอสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนได้

เด็กเยาวชนจากชุมชนศรีฐาน

ชุมชนศรีฐานของเราได้ดำเนินการภายใต้โครงการสปาร์ควัฒนสถานได้รู้ประวัติความเป็นมาของตนเอง มีแหล่งเรียนรู้ชุมชน มีกิจกรรมการทำบุญตักบาตรทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน เพื่อให้ชาวชุมชนได้ร่วมและมีนักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยวด้วย เป็นความร่วมมือระหว่าง วัด ชุมชน โรงเรียน สามหน่วยงานนี้มีความร่วมมือร่วมใจโดยมีเทศบาลนครขอนแก่นเข้ามาช่วยให้การสนับสนุน

ในขณะที่นายรุ่งสุริยา บุญสิงห์ จังหวัดร้อยเอ็ด บอกว่า เป็นคนหนึ่งที่ได้ร่วมโครงการสปาร์ควัฒนสถานกับครูเซียง (ปรีชา การุณ) ตอนนั้นเรา

ทำกับครูเชียงอยู่ที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ได้มีโอกาสมาทำงานกับครูเชียง ครูเชียงพามาทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ น้อง ๆ และชาวบ้านในชุมชนบ้านสำราญหนองบาก อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผมเองเคยทำงานในคณะหมอลำหุ่นมาก่อน โดยเราอาศัยความรู้จากผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน พ่อครูแม่ครูและนำเอาความรู้เหล่านั้นมามีส่วนในการทำกิจกรรม กิจกรรมที่เราได้ทำก็คือ **คือการปลูกชาวบ้านให้ตระหนักในการรักษาป่า** ปัญหาเกิดจากชาวบ้านมักจะนำเอาขยะไปทิ้งในป่า นั่นคือป่าดอนหนองโจนป่าของชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ก็กลับกลายเป็นป่าที่มีแต่ขยะ เกิดการเผาขยะในป่าทำให้เกิดไฟไหม้ป่าในทุก ๆ ปีเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาตลอดและแก้ไม่หาย

เราเลยใช้ศิลปะการแสดงซึ่งเป็นการแสดงที่มีอยู่ในท้องถิ่นของเรานั้นก็คือ **“หนังบักต้อ”** หรือหนังประโมทัยในชุมชนนั้นจะเป็นชุมชนที่คนในชุมชนเป็นหมอลำเก่า ผู้เฒ่าผู้แก่จะมีความสามารถในการร้องหมอลำ เราก็เลยรวมกลุ่มกันไปเรียนหมอลำ แล้วเราก็ได้แสดงหนังบักต้อขึ้นมาเรื่องที่เราร้องก็คือเรื่อง **ประวัติของทุ่งกุลารด** แสดงให้เห็นว่า ทุ่งกุลารดนี้เป็นเขตพื้นที่ในชุมชนของเขาแต่ก่อนมีความอุดมสมบูรณ์มาก อุดมไป

ด้วยทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่ดี มันแตกต่างจากปัจจุบันนี้ที่แห้งแล้ง แล้ว
น้อง ๆ ก็ได้ไปแสดงให้ชาวบ้านในชุมชนได้เห็นว่ามันแตกต่างกันอย่างไร

ครูเชียงปรีชา การุณ กับ รุ่งสุริยา บุญสิงห์

พอชาวชุมชนได้เห็นลูกหลานแสดง ชาวบ้านก็รู้สึกมีความ
ตระหนักว่าสิ่งที่เราทำมันสร้างความเสียหาย เพราะชาวบ้านมักจะนำเอา
ขยะไปทิ้งในป่าดอนหนองโชนโดยที่ชาวบ้านลืมไปว่าผืนป่าแห่งนี้เป็น
ทรัพยากรที่มีค่าในชุมชนของตน เป็นทั้งร้านขายยาขนาดใหญ่ เป็นร้าน
สะดวกซื้อขนาดใหญ่ มีสมุนไพร มีสัตว์ป่าให้ชม ซึ่งป่านี้มีประโยชน์กับ
ชุมชนเป็นอย่างมาก

เมื่อเราได้แสดงออกมาได้ถ่ายทอดให้ชาวบ้านได้รับชมแล้วก็ทำให้เขาเปลี่ยนแปลงความคิดไปเป็นอนุรักษ์ป่ามากยิ่งขึ้น คนในชุมชนก็เริ่มร่วมมือกันแก้ปัญหาพร้อมกันและไม่นำเอาขยะไปทิ้งในป่า มีน้อง ๆ เด็กและเยาวชนได้ร่วมกันจัดตั้งสายตรวจขยะ ถ้ามีบ้านไหนนำขยะไปทิ้งในป่าเด็กก็จะตามสืบไปจนพบคนทิ้งแล้วปรับเงินตามความเหมาะสม แล้วนำเงินในส่วนนั้นมาเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนา ขยะที่ได้ก็จะนำมาคัดแยกขยะที่สามารถรีไซเคิลได้เราก็จะนำมารวมกันเอาไปขายรายได้ที่ได้มาก็จะนำมาพัฒนาคณะละคร และเรายังมีการนำเอาขยะที่ได้มาปั้นเป็นหุ่นเช่น พระแม่ธรณี พระแม่คงคา นำเอามาตั้งไว้เพื่อให้ชาวบ้านได้เห็นว่าถ้าหากเราทิ้งขยะลงน้ำแล้วจะทำให้พระแม่คงคาป่วย ชีวิตประจำวันของเรานั้นขาดน้ำไม่ได้ ถ้าหากเราทำลายน้ำ ทำให้น้ำสกปรกชาวบ้านก็จะได้รับผลกระทบ กิจกรรมต่างๆที่เราทำขึ้นมันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี

ในขณะที่ **นางวิรอน รุจิไชยวัฒน์** จังหวัดเลย บอกว่า จังหวัดเลยได้มีการจัดงานที่พี่น้องได้ร่วมกิจกรรมอยู่ คือเสียงแผ่นดินเลย ซึ่งนำเอาพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองแร่มานำเสนอ เนื่องจากได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งโครงการที่เข้ามานั้นทำให้ชุมชนเกิดความเดือดร้อน จากการที่มีการเอาสารพิษไปถลุงแร่ พวกไซยาไนด์ ซึ่ง

ภาครัฐก็คำนึงถึงแค่ผลประโยชน์แต่ลืมคำนึงถึงผลกระทบที่ชุมชนนั้นจะได้รับ ซึ่งผลที่ได้กับเสียมันแตกต่างกันชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ได้ลุกขึ้นมาคัดค้านและได้ยื่นหนังสือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานแล้วแต่ก็ยังไม่ได้รับการแก้ไข เนื่องจากคนที่เข้ามาทำเหมืองแร่เขามีทุน แล้วเขาก็เป็นนายทุนข้ามชาติระดับโลก ซึ่งทางชุมชนเราก็คิดว่าเราต่อสู้ได้ยากแต่ว่าทางชุมชนก็จะสู้ เพราะถ้าไม่สู้เราก็จะอยู่ไม่ได้เพราะว่ามันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย เป็นที่ทำกินของพวกเรา ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะมีในเรื่องน้ำจากที่เคยกินได้แต่ตอนนี้ก็กินไม่ได้ ทั้งน้ำฝนและน้ำบาดาลต่างก็มีสารปนเปื้อน

“โครงการสปร้าคยูเข้าไป
เป็นสิ่งที่ดีมากมันทำให้ชุมชน
ของเราล้าพูด ได้เอาเรื่องราว
มาเผยแพร่ให้คนได้รู้ ว่าชุมชน
เราต้องต่อสู้กับสิ่งพวกนี้อย่างไร”
วิรอน รุจิไชยวัฒน์ กล่าว

เกิดจากการขุดเหมืองแร่เมื่อขุดขึ้นมาจากดินมาอยู่ข้างนอกมันก็จะกลายเป็นพิษ เมื่อเขาได้เอาแร่ทองคำไปแล้วสิ่งที่เหลือไว้คือสารพิษที่เกิดจากไซยาไนด์ เมื่อฝนตกลงมามันก็จะชะล้างให้ลงไปสู่ที่ไร่นาของชาวบ้านทำให้ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก มันจึงเป็นเรื่องที่ทำให้ชุมชนต้องลุกขึ้นมาคัดค้าน ซึ่งผู้ที่ได้รับความเสียหายก็ได้ทำการฟ้องร้องไปบ้างแล้ว เราก็พยายามที่จะทำให้เหมืองแ่นั้นปิด และหน่วยงานของรัฐก็ได้สั่งให้ปิด ซึ่งเกิดจากที่ชุมชนได้ลุกขึ้นมาจากการนำเสนอให้หน่วยงานของรัฐได้ทราบว่าการทำต่อไปผลกระทบมันจะเกิดอะไรบ้าง ซึ่งก็เป็นความเข้มแข็งของชุมชน

จังหวัดเลยนั้นมีอยู่หลายพื้นที่ที่เป็นร้อย ๆ ไร่ที่โครงการสัมปทานเหมืองแร่ พื้นที่ได้เข้าไปสร้างความเสียหาย ซึ่งทางชุมชนก็ได้แสดงให้เห็นว่าโครงการที่จะลงมาแต่ละโครงการมันส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทั้งการทำลายภูเขาซึ่งก็เป็นจุดขายของจังหวัดเลยก็ว่าได้ ถ้าโครงการเข้ามามันจะทำให้จังหวัดเลยเป็นแหล่งสารพิษทันที พวกเราชาวเลยก็ร่วมต่อสู้กันอย่างสุดกำลังแม้กระทั่งการเอาตัวเองเข้าไปสู่คดีความ ซึ่งก็เป็นผลสำเร็จทำให้สามารถหยุดโครงการดังกล่าวได้ ทางชุมชนก็ได้เป็นตัวแทนในการไปดำเนินเรื่องคดีความอยู่ ซึ่งกรมบังคับคดีก็กำลังทำการ

พิทักษ์ทรัพย์อยู่ซึ่งทางบริษัทก็ล้มละลายอยู่ทำให้มีเจ้าหนี้เยอะ ซึ่งถ้าโครงการไหนที่ทำแล้วทำให้ชุมชนเดือดร้อนมันก็จะทำต่อไม่ได้ คนงานที่เข้าไปทำงานก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน การที่มีโครงการสปาร์คยูเข้าไปนี้เป็นสิ่งที่ดีมากมันทำให้ชุมชนของเราคล้าพูด ได้เอาเรื่องราวมาเผยแพร่ให้คนได้รู้ ว่าชุมชนเราต้องต่อสู้กับสิ่งพวกนี้อย่างไรบ้าง ก็รู้สึกดีใจที่โครงการสปาร์คยูนี้ได้เข้ามาหนุนเสริมชุมชน

แม้ไม่มีโครงการของ สสส. เข้ามาในชุมชน แต่ชุมชนก็ต้องเดินหน้าต่อเพื่อที่จะปกป้องและเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับบ้านของตัวเอง จังหวัดของตัวเอง เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเขาให้แรงหนุนซึ่งถ้าชุมชนเราไม่ทำก็ไม่มีใครทำ ถึงแม้ว่าจะสามารถฟื้นฟูได้ไม่มากแต่เราก็พยายามที่จะทำให้มันดีขึ้น ซึ่งเรื่องนี้ก็อยากให้เป็นนโยบายระดับประเทศเพราะหลาย ๆ พื้นที่ก็พบเจอกับปัญหานี้เช่นกัน ก็อยากให้รัฐบาลคิดทบทวนว่าโครงการอะไรก็ตามที่จะเข้ามาถ้ามันสร้างผลกระทบแบบนี้ก็อยากให้หยุดไปเลย เพราะว่าถ้าชุมชนอยู่ไม่ได้ประเทศชาติก็อยู่ไม่ได้เช่นกัน อยากจะให้โครงการสปาร์คยูนี้กระจายไปทั่วประเทศ อยากให้ทางภาครัฐได้รับรู้ปัญหาของชุมชน ซึ่งจะเป็นการจุดประกายให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งมากขึ้น

ส่วนเด็กหญิงอภิษฎา คำพั้ว ชุมชนสาวะถี บอกว่า ตำบลสาวะถีมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวชม แต่ปีๆจะมีการจัดงานยิ่งใหญ่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากมาย ทำให้ชุมชนเกิดปัญหาขยะตามมา ทั้งจากนักท่องเที่ยว จากครัวเรือน และจากเด็กนักเรียนในโรงเรียนเอง โครงการสปาร์คยูนี้ได้ปลุกใจคนในชุมชนให้ลุกมาแก้ปัญหาขยะของชุมชนตนเอง หนูเองเป็นคนหนึ่งที่คิดว่าการทิ้งขยะเป็นเรื่องที่ธรรมดา มาก ๆ เคยทิ้งตามถนนและโรงเรียนเป็นสิ่งที่คุ้นตาเห็นอยู่ทั่วไป และการเก็บขยะเป็นหน้าที่เทศบาลไม่ใช่ของเรา แต่พอโครงการนี้เข้าไปทำให้หนูรู้ปัญหา ว่าเทศบาลต้องจ่ายเงินกำจัดขยะเยอะมาก หากเราไม่ยอมให้เสียเงินขนาดนั้น แะเราเก็บขยะมันก็จบ แก้ปัญหาดังแต่ต้นทาง

“การกำจัดขยะมันต้องใช้เงินจำนวนมาก งบประมาณจำนวนมากเป็นแสน ถ้าหากเราต้องนำเงินส่วนนี้ที่ต้องนำไปกำจัดขยะที่มาจากคนในชุมชนซึ่งเป็นเงินที่สามารถนำมาพัฒนาหมู่บ้านได้” ด.ญ. อภิษฎา คำพั้ว บอก

พอมีโครงการสปาร์คยูชุมชนเริ่มกลับมาคิดว่า เราแก้ปัญหาขยะได้ด้วยตัวเราเอง โดยเริ่มต้นกับนักท่องเที่ยว เราทำหน้าที่สื่อสารกับนักท่องเที่ยวในฐานะที่เราเป็นเจ้าของพื้นที่ เราเริ่มจากปลูกจิตใจของเรา เพราะหากเราจะถ่ายทอดให้แก่คนอื่นได้เราต้องเริ่มจากตัวของเรา เราต้องเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ อย่างตัวหนูเองที่ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์พอเราทำเกี่ยวกับโครงการนี้ เวลามีคนมาท่องเที่ยวก็จะมีคนที่ทิ้งขยะไม่เป็นที่ เราก็บอกเขาได้ คนในชุมชนของเราได้ทำงานร่วมกันโดยเป็นการร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน โดยโรงเรียนของพวกเราได้นำเอาขยะมารีไซเคิลก็จะทำให้ปัญหาขยะมันลดลงเป็นการปลูกใจและร่วมมือกันของทางโรงเรียน ส่วนบ้านก็จะมีโครงการทำเงินออมเพื่อชีวิต ถ้าหากว่าคนในครอบครัวเสียชีวิตก็จะรายได้ที่ได้จากการขายขยะมาเป็นค่าทำศพและใช้เป็นค่าใช้จ่ายในพิธี

เวทีเสวนาแก้ปัญหาโดยพลังชุมชน

เสวนาการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน

บ่ายวันที่ 29 พฤศจิกายน 2562 ณ ศูนย์แสดงสินค้านานาชาติ
 เครือข่ายสปาร์ควิสาหกิจบ้านเฮา ได้มีการจัดเวทีเสวนาในหัวข้อ **การจัดการ
 ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน** โดยมี **สุมาลี สุวรรณกร** เป็นผู้
 ดำเนินรายการ ผู้ร่วมเวทีประกอบด้วย **รศ.ดร. สถาพร เจริญธรรม**
 จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น **ปริญญ์
 ปองภัย** นักพัฒนา **ปราถนา ยวนะศิริ** นักวิชาการสิ่งแวดล้อมจาก
 สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 10 ขอนแก่น

โดยการเสวนาเริ่มต้นจาก **รศ.ดร.สถาพร เริงธรรม** กล่าวว่า ยินดีกับทุกคนที่ได้เข้าร่วมกับการทำงานครั้งนี้ เพราะสำคัญมากที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนและตอนนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาใหญ่ เพราะแผนพัฒนาภาคอีสานภายใต้ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนา bio-economy จะมีโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปิดโรงงานน้ำตาลเพิ่มเติม 29 แห่งจากเดิม มีอยู่แล้ว 20 แห่ง และการเข้ามาขยายพื้นที่อุตสาหกรรมของโรงงานอุตสาหกรรมนี้ ได้มีการเอาโรงงานมาตั้งพร้อมกับการขยายพื้นที่ปลูกอ้อยซึ่งอาจจะมีปัญหาเรื่องทับที่นา และสองคือเรื่องของสิ่งแวดล้อม เรื่องของสารเคมีซึ่งจะต้องตามมาแน่นอน เพราะฉะนั้นเราต้องเตรียมรับมือขยะและมลพิษที่จะเกิดขึ้น

ปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งคือทำอย่างไรให้ลดการใช้ถุงพลาสติก โจทย์คือทำอย่างไรจึงจะลดจำนวนของถุงพลาสติกได้ จากแหล่งการค้าสำคัญ ๆ ในตัวเมืองอำเภอ ขอนแก่น แล้วในตัวเมืองขอนแก่นนี้เราดูที่ไหน คือ เทศบาลนครขอนแก่น ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ เทศบาลรอบ ๆ ประมาณ 4-5 แห่ง โดยโครงการวิจัยนี้ โจทย์สำคัญคือ การใช้ถุงพลาสติกใน เซเว่น อีเลเว่น tesco lotus big C ตลาดสดลดลง ที่นี้คำถามในทางวิชาการคือ เราจะเข้าไปทางไหน หรือ เริ่มต้นยังไง เดินไป

หาเจ้า bigC lotus แล้วบอกให้ลด จะทำได้ไหม หรือจะเดินไปบอกผู้ว่าฯ ให้ไปบอกโลตัสจะทำได้ไหม เราเชื่อว่าเรื่องตรงนี้นั้นทำได้ยาก เพราะฉะนั้นวิธีการของเราคือว่า เราชวนท้องถิ่น หรือ เจ้าของร้าน ผู้ประกอบการมานั่งคุยกัน แล้วนำไปสู่การกำหนดแผน ซึ่งแผนที่เรากำหนดมานี้ก็คือแผน ยุทธศาสตร์ที่ทำให้ องค์กรท้องถิ่น ไปใช้คุยกับ บริษัทหรือห้างร้านต่าง ๆ เราเชื่อว่าการที่จะทำให้ องค์กรท้องถิ่นมีแผนที่สามารถเอาไปใช้ประโยชน์ในการพูดคุยหรือโน้มน้าวและสร้าง หรือให้เขาเปิดใจยอมรับ ช่วยรณรงค์การใช้ถุงพลาสติก มันอาจจะเป็น ยุทธศาสตร์ที่พอจะเป็นไปได้ และถ้าองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น สามารถร่วมมือกับองค์กรได้ ก็จะทำให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง แต่ว่าเราพยายามที่จะเข้าไปสร้างความสำคัญของท้องถิ่น และสร้างความรับผิดชอบขององค์กรภาคธุรกิจเราต้องยอมรับว่า มันเป็นการพูดคุยเจรจากันอยู่ ในขณะนี้ หลาย ๆ เซเวนหลายที่ ในเขตมหาลัขอนแก่นเริ่มที่จะไม่แจกถุงพลาสติกแล้ว แต่ในตอนแรกเขาเอาถุงไว้ข้างใต้ก่อนและในช่วงหลัง ๆ ก็เริ่มมีติดป้ายบอกว่าไม่แจกถุงพลาสติกแล้วนะ ให้เอาถุงมาเอง ตอนนี้อยู่ในเซเวนหลาย ๆ จุด มันเริ่มแล้ว ผมคิดว่า มันเป็นดอกเป็นผลมาจากโครงการ ที่ได้มานั่งพูดคุยกัน

คุณปรารถนา ยวนะศิริ

ตัวแทนจากสำนักงานสิ่งแวดล้อม

ภาคที่ 10 ขอนแก่น กล่าวว่า ชุมชนมีสิทธิ์ที่แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง แต่บางครั้งก็ให้มือสมัครบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยเพราะว่าในเรื่องของพันธมิตร และยังปฏิเสธไม่ได้ว่าหน่วยภาครัฐยังมีความจำเป็นในการจัดการปัญหาอุตสาหกรรม และในพื้นที่ 5 จังหวัด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู เป็นที่ที่รับผิดชอบอยู่ ลำน้ำสายหลักคือ ลำน้ำชี แต่จริง ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ไม่ใช่เกิดเพราะโรงงานอุตสาหกรรมเพียงฝ่ายเดียว ในแง่ของมลพิษทุกคนต้องยอมรับว่ามีส่วนร่วม และอีกสองส่วน ที่เราต้องยอมรับว่าปล่อยมลพิษลงไปสู่สิ่งแวดล้อม

ส่วนหนึ่งก็คือในภาคของเกษตรกรรม เพราะยังงี้ก็ต้องยอมรับว่าในการทำการเกษตรบ้านเรายังคงมีการใช้สารเคมี ซึ่งตรงนั้นก็ยังเป็นส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งคือ ชุมชน นั่นก็คือพวกเรา ต้องยอมรับว่าทุกคนเกิดมาไม่เคยมีใครไม่ผลิตขยะ เพราะฉะนั้นเราต้องเริ่มต้นแก้ปัญหาขยะที่ตัวเราด้วย

ต้องยอมรับมลพิษที่ปล่อยลงสู่สิ่งแวดล้อม มันก็มาจากชุมชนด้วยส่วนหนึ่ง และนอกจากนั้นอีกก็คือ น้ำเสีย นั้นสรุปได้ง่าย ๆ ว่ามาจากสามแหล่งด้วยกันคือ อุตสาหกรรม เกษตรกร และชุมชน มาดูพื้นที่ที่อยู่ในเขตตั้งโรงงาน จริง ๆ ในกลไกของภาครัฐที่เรา กำลังพยายามทำอยู่ มีการศึกษา และทำมาตรการ หรือ มีการส่งรายงานติดตาม การทำตามมาตรการทุกอย่าง ซึ่งก็คิดว่าน่าจะดีที่พบ. สิ่งแวดล้อม ปรับปรุงใหม่ ปรับในเรื่องของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการเพิ่มให้ ในเรื่องของกลไก EHA สามารถเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ตัดสินใจได้รอบด้านมากขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากพี่น้องประชาชนเข้าไปแสดงความคิดเห็นหรือเสนอเสนอข้อแนะนำในช่องทางต่าง ๆ ในหลักการของตรงนี้พูดถึงการเยียวยาจากประชาชนที่เดือดร้อน พูดในเรื่องของประเมินผลด้านสุขภาพของชุมชนที่ชัดเจนขึ้น แล้วนอกจากนั้น รายงานที่กำหนดโครงการ จะต้องมีการ

ทบทวนโดยกำหนดระยะเวลา 5 ปี ซึ่งก่อนหน้าฉบับนั้นตั้งแต่ ปี 2535 ในภาพรวมถือเป็นเรื่องที่ดี

ปริยานุช ป้องภัย ตัวแทนนักพัฒนาในจังหวัดขอนแก่น บอกว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมคาดว่าจะในอนาคตจะเป็นปัญหาเพิ่มขึ้น ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมาหลายคนมีสมาร์ทโฟน แต่จริง ไม่ได้รับรู้ข่าวสารตัวอย่าง การเข้ามาของโรงไฟฟ้าชีวมวลและโรงงานอ้อย ตัวอย่างในภาคอุตสาหกรรม คือ การเข้ามาของโรงไฟฟ้าชีวมวล รัฐบาลต้องทำหน้าที่สื่อสารเอาข้อมูลมาให้พี่น้องรู้ว่ามีโครงการแบบไหนมา อันนี้คือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

ข้อมูลข่าวสารอาจจะไม่เป็นตัวช่วย องค์กรขนาดใหญ่หรือทุนที่จะเข้ามา
กลับมาที่อย่างประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม ถ้าดูปัญหานี้ เอบทเรียนของฟิ
น่องเมืองเลย หรือโปแตซที่อุดรคือเกลือที่มันอยู่ใต้ดิน อาจจะทำให้ปทุม
รัตน์ คือถ้าฟินองมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย และเกี่ยวกับ ผลกระทบ
ที่จะตามมาหลังจากนั้น เขาก็จะไม่อยากให้สร้าง เขาก็จะมีบทเรียนว่า
ถ้ายังไม่ได้สร้างก็จะมีความคิดที่ว่าทำยังไงก็ได้ไม่เข้าสร้าง เช่น โปแตซ ที่
อุดรธานี ชาวบ้านต่อต้านไม่ให้สร้าง เพราะรู้ว่าหากนำเข้ามาแล้วเกลือก็
จะแพร่ไหลลงน้ำ ดังนั้นนี้ บทเรียนของกลุ่มที่มี โรงงานกระดาษที่ ลำน้ำ
พอง กระดาษผลิตมาจากเยื่อกระดาษและมีการต้มแล้วก็หล่อเย็นหล่อ
ร้อน และก็เป็นมลพิษน้ำเสีย แล้วหลังจากนั้นก็ไหลลงที่นา ของชาวบ้าน
การรวมกลุ่มต่อสู้กับองค์กร คือมีการต่อรอง และต้องมีเปลี่ยนที่นากับ
องค์กร ต้องมีการเยียวยา คือมีการฟื้นฟูกับระบบนิเวศที่มันสูญเสียไป
แล้ว กับเยียวยาชาวบ้าน กลับมาประเด็นทุกจังหวัดต้องเจอ คือ การจัดการ
ขยะ เวลาที่เกิดปัญหาก็จะลุกขึ้นมาจัดการ อย่างเช่น แถวภูเวียงเพราะ
แถวนั้นรขชเขตเทศบาลไม่เพียงพอ ประมาณสองคัน ในหนึ่งสัปดาห์ก็
สามารถมาเก็บขยะได้สม่ำเสมอ ได้ 1-2 ครั้ง ดังนั้นจึงทำให้ขยะเคลื่อน
เร็วรวดเร็วและส่งกลิ่นเหม็น การลุกขึ้นมาจัดการแก้ไขขยะ คือมีการจัดทำ

กองทุนขยะ ถือเป็นสวัสดิการของชุมชน กระบวนการสร้างคนให้ตระหนักถึงปัญหา คือ เมื่อเจอปัญหา ให้ลุกขึ้นมา

ในขณะที่คนที่มาร่วมงานจากภาคใต้ จังหวัดสงขลา แสดงความคิดเห็นว่า ทั้งขยะจากต้นน้ำลงมาถึงชายหาด อยากจะแลกเปลี่ยนเวลาจัดการปัญหาขยะ คนทั่วไปก็จะคิดว่าเราต้องแยกขยะ แต่จริง ๆ ปัญหาเรื่องนี้แก้ได้คือลดที่ต้นทาง ลดการสิ่งทีก่อให้เกิดขยะ แต่พอมาคิดจริง ๆ ไม่สามารถจะใช้ชีวิตที่จะลดขยะได้จริง ๆ อย่างตอนมาขอนแก่น ก็ยังทั้งขยะ ดูปัญหาเหมือนจะง่าย แต่จริง ๆ มันยากมาก มันจัดการยากมาก เพราะมันเป็นสิ่งที่เราต้องบริโภค และต้องกินและใช้ หลังจากนั้นมัน

จะกลายเป็นขยะ การไม่ตระหนักในเรื่องขยะคือ ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือ
ช่วยกัน ต้องการขจัดปัญหาขยะ โดยการสร้างโรงงานชีวมวล

**ทางออกของการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน ทำได้
อย่างไร รศ.ดร.สถาพร เจริญธรรม** มองว่า เรื่องของการจัดการขยะใน
สิ่งแวดล้อมชุมชน ขอบแบ่งแยกออกเป็นสามระดับ ระดับภาค ระดับชุมชน
ระดับท้องถิ่น ระดับภาค ส่งเสริมนโยบายของรับโดยใช้ภาคอุตสาหกรรม
เข้ามาช่วย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบท้องถิ่น อย่างเช่น ใช้อ้อย
แต่ว่าตอนนี้หนักมาก ยังไงก็ดี ผลิตน้ำอ้อยและโรงงานไฟฟ้า เพราะฉะนั้น
โรงงานที่เข้ามาตอนนี้จะเข้ามาพร้อมโรงงานอุตสาหกรรม การเข้ามาใช้
bio mass ตอนนี้เปลี่ยนข้าวไปเป็นไร่อ้อย ต้องใช้พื้นที่ประมาณ 10
ล้านไร่ และเรื่องของโรงงานน้ำตาลที่เข้ามาพร้อมการส่งเสริมการปลูก
อ้อย แล้วทุกคนก็ต้องใช้ สารเคมีที่เข้มข้นมาก แล้วใช้ในปริมาณที่มาก
เพราะถ้า เปลี่ยนรูปแบบการเพาะปลูกก็ต้องใช้สารเคมี ที่เข้มข้นมาก ใน
เบื้องต้นเราก็จะพบผลกระทบที่จะตามมาใน อนาคต เพื่อให้ทุกคนได้
เฝ้าระวัง และมีส่วนร่วม .ให้ทุกคนคิดว่าจะจัดการกับปัญหาขยะอย่างไร
และให้สปาร์ควิสาหกิจเข้าไปช่วย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ปรารถนา กล่าวว่า สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นหลาย ๆ องค์การส่วนท้องถิ่น ได้พูดถึงการสร้างวินัยในสิ่งแวดล้อม ในการแยกขยะ ว่าคนไทยมีวินัยในการจัดการขยะมาก เพราะว่าคนไทยคิดว่าไม่เป็นปัญหาจึงไม่ได้จัดการอะไร และคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเป็นคนมาจัดการกับปัญหาเหล่านี้เอง แต่จริง ๆ การแยกขยะไม่ใช่การที่จับถังขยะสี่ประเภทแล้วไปแยก ในต่างประเทศ ในประเทศที่พัฒนาแล้ว กลับในประเทศไม่ค่อยมีถังขยะ ใช้ความมือในการแยก จากหลาย ๆ ส่วน เพิ่งผ่านมาไม่กี่ปีที่เราเริ่มพกถุงผ้าหรือพกแก้วน้ำ พกกล่องข้าวส่วนตัว ลองปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และทำให้เริ่มปรับเปลี่ยนวิถีตัวเองทีละนิด

ปริยานุช ป้องภัย บอกว่า สังคมเราต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ตอนนี้สถานการณ์มันเปลี่ยนเพราะในตอนนี้นุ้ชุมชนเริ่มซื้อน้ำกิน น้ำขวด โดยไม่ได้กินน้ำฝน ซึ่งจริง ๆ แล้ว หน่วยงานต้องช่วยรับรอง ว่าสามารถที่จะกินได้ ในสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ที่มันเปลี่ยนคือ ความสำนึกภายใต้ของปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ตระหนักถึงปัญหา ซึ่งคิดว่ามันน่าจะดีที่จะมี พี่เลี้ยงหรือผู้ที่ให้คำแนะนำ ปัญญาชนในท้องถิ่น ประเด็นทางด้าน

สิ่งแวดล้อม ปัญหาระบบสิ่งแวดล้อม บ้านเรา คือการส่งเสริมสุขภาพ และการดูแลรักษา หลายภาคส่วนต้องตระหนักในความคิด ในภาคอุตสาหกรรมอาจจะที่จะจัดการกับปัญหาแต่ระดับชุมชนนั้นอาจจะง่ายกว่า ในส่วนขององค์กรบริหารส่วนตำบล ต้องสร้างกระบวนการและให้ชุมชนได้ตระหนัก ไม่ใช่เพียงแค่กะแฉชั่วคราวและให้ต่อเนื่อง .

การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์และแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรม

โดยมี ผศ.ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ เป็นผู้ดำเนินรายการ และมี ผศ.ชอบ ดิสนวนโคก อดีตผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ อาจารย์กันตา วิลาชัย รองคณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นวิทยากร

ผศ.ดร.ทรงวิทย์ กล่าวว่า แนวโน้มของโลกเรื่องการใช้ทุนทางวัฒนธรรมกำลังได้รับความสนใจ แต่ก่อนเราจะไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับทุน

วัฒนธรรมเรารู้จักแต่ทุนที่เป็นเงินกับแรงงานที่เป็นคนซึ่งถูกหยิบยกขึ้นมา
เมื่อไม่นานมานี้เมื่อ UN เข้ามาให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ โดยเฉพาะการ
พูดถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ซึ่งเราเห็นอยู่แล้ว
ว่าประเทศอังกฤษนั้นได้ตั้งหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นมา
เพื่อที่จะดูแลในการที่จะเอาเรื่องวัฒนธรรมมาเป็นอุตสาหกรรม และที่เห็น
ชัดเจนเลยในประเทศแถบเอเชียก็คือ เกาหลีใต้ซึ่งเขาได้เอาประวัติศาสตร์
มาแปรรูปโดยมีองค์กรรับผิดชอบ ซึ่งมีมูลค่ามหาศาลทำให้ใคร ๆ ก็รู้จัก
เกาหลีทั้งที่เกาหลีมีอารยธรรมอยู่ไม่กี่เรื่องก็ยุคสมัย ซึ่งดูจากการที่เราได้ดู
หนังเกาหลีส่วนมากจะพูดถึงวัฒนธรรมของโชซอน และเราก็จะรู้จักเรื่อง
อาหาร เรื่องเครื่องแต่งกาย ซึ่งคนไทยจะรู้จักความเป็นมาของชาติเกาหลี
ดีกว่าชาติของตนเองอีกใช่หรือไม่...ทั้งที่ประเทศไทยเรามีอารยธรรมไม่รู้กี่
ยุคกี่สมัยแต่เราก็ยังไม่มองถึงความสำคัญในประเด็นนี้ ฉะนั้น นโยบาย
ของประเทศจึงมีการหยิบยกเอามรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ภูมิปัญญาของชาติขึ้นมาเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ ฉะนั้น ก่อนที่จะ
เข้าสู่ประเด็นอยากให้อาจารย์ชอบ ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับพื้นที่สร้างสรรค์
แหล่งเรียนรู้และศิลปวัฒนธรรมก่อน

อาจารย์ชอบ ดิสนวนโคก กล่าวว่า ตั้งแต่เด็กตนก็ไม่ได้สนใจอะไรมากนัก ต่อมาได้เรียนหนังสือทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีแล้วก็ได้ทำการชุดค้น เสร็จแล้วก็ได้ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม พอมีฝรั่งมาศึกษาเกี่ยวกับเรื่องหมอลำผีฟ้าตนจึงได้สนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ส่วนเรื่องทุนที่จะใช้ศึกษาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ซึ่งภาพลัทธิก็เป็นแหล่งที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องการอนุรักษ์ ในเรื่องของ การดูแลและพัฒนาโดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จากการที่ท่านอาจารย์ทรงวิทย ได้ให้แนวคิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหัวข้อที่ว่าพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ ซึ่งตรงนี้ถือว่าเป็นคำที่สำคัญ ฉะนั้นการให้คำจำกัดความคือ พื้นที่นี้เรามีแน่นอน พื้นที่ที่เราจะมี ที่จะทำเป็นแหล่งที่จะนำไปสู่การสร้าง ไปเชื่อมโยงกับศิลปวัฒนธรรม คิดว่าของเราที่มีที่เราได้พูดกันอยู่ตลอดเวลา ที่เราพูดถึงคือ วัด บ้าน และโรงเรียน ซึ่งจุดนี้แหละที่ถือว่าเป็นพื้นที่ที่เรามีอยู่ และความหมายของการสร้างสรรค์ หรือ create หรือ creation หรือการทำให้มันเกิดขึ้นซึ่งการทำให้มันเกิดขึ้นนี้แน่นอนเรามีบ้าน มีวัด มีโรงเรียน มีชุมชน พุดง่าย ๆ ชุมชนก็จะประกอบด้วยแหล่งให้ความรู้แล้วก็แหล่งที่ดำเนินการปกครอง แล้วก็แหล่งที่เป็นในเรื่องของศาสนา บ้านเราประกอบไปด้วยชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ คิดว่านี่คือพื้นที่

สิ่งที่เราจะสร้างหรือทำให้มันเกิดขึ้นที่วันนี้ หนึ่ง คือเรื่องความต้องการของมนุษย์ มนุษย์เราต้องการอะไรบ้าง ซึ่งก็จะมี อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ อาศัย แล้วก็ยารักษาโรค เพราะฉะนั้น การสร้างสรรค์สิ่งเหล่านี้ เพื่อนำสู่การพัฒนาในแง่ของศิลปะและวัฒนธรรม

ในบ้านเมืองเราที่มีทุนอยู่แล้ว เราก็จะเลือกทุนที่มันมีอยู่มาสร้าง ก่อนที่จะเลือกหรือสรรหานี้เราก็จะได้สิ่งที่เรียกว่าการพัฒนาหรือแหล่งเรียนรู้ทั้งหลาย อย่างที่หลาย ๆ ท่านได้ประกอบกิจการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สิ่งที่เรามีอยู่แล้วคือพื้นที่แล้วเราก็พยายามสร้าง สิ่งที่เราสร้างคือ

สิ่งที่เราต้องการซึ่งสิ่งที่เราต้องการก็จะมี เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เราจะสร้างสิ่งเหล่านี้แหละขึ้นมาแล้วเราก็จะเลือก อย่าง อาหารนี้เราจะเลือกอะไร เครื่องนุ่งห่มเราจะเป็นอะไร ที่อยู่อาศัยเราจะทำ อยางไร ยารักษาโรคที่เรามีมันน่าจะนำไปสู่การสร้างสิ่งที่มีมันจะเป็นทุน ทางวัฒนธรรมได้หรือไม่ เราก็สรรหาพอสรรหาแล้วเราก็สร้าง มันก็จะเกิด เป็นลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ในแง่ที่เราต้องการได้ ผมคิดว่ามันน่าจะเป็น อย่างนั้น

อาจารย์กันตา วิลาชัย ตัวดิฉันเองสอนหนังสือทางด้าน รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์การจัดการชุมชนซึ่งเด็ก ๆ ฟังแล้วเด็ก ๆ จะงงนะคะว่าสอนอะไร ดิฉันจะสอนประมาณว่าสังคมศึกษาอะไร ประมาณนั้น การเมืองการปกครองการบริหารงานที่นี้เราก็หาพื้นที่ในการ ทำงานเราก็สรรหาพื้นที่ ที่จะยืนสำหรับตัวเองที่จะใช้ทำงานหรือที่จะใช้ เป็นสื่อในการทำวิจัย ซึ่งโครงการที่ทำจะเป็นการบริการวิชาการหรือจะใช้ พื้นที่ตรงนี้เป็นสื่อการสอน เพราะฉะนั้นพื้นที่สร้างสรรค์ก็คือพื้นที่เราไปคัด สรรมา ในมุมมองของตัวเราในส่วนของเราก็จะสร้างคนที่จะไปเป็นปลัดอำเภอ ไปเป็นนักพัฒนาชุมชน ไปอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เราก็จะ พยายามเชื่อมโยงในเรื่องที่ว่า ตัวไหนที่เราพยายามจะสรรหามาเป็นสื่อให้

เขาได้ตัวที่หยิบจับได้มากที่สุด สำหรับเด็กที่เรียนหนังสือโดยยึดติดอยู่กับพื้นที่อยู่ใกล้ตัว เพราะสื่อที่มันอยู่ใกล้ตัวอันหนึ่งที่ทางรัฐศาสตร์ที่ควรจะต้องสอนนี้คือเราหาหรือเราเยี่ยมเครื่องมือในการบริหารจัดการนี้จากฝรั่งว่านี่จะใช้คนยังงั้นจะจัดโครงสร้างองค์กรอย่างไรบริหารงบประมาณองค์กรอย่างไรให้อยู่รอด หน้าที่หนึ่งของผู้สอนคือจะมีหน้าที่เข้าไปถอดรหัสว่าในการจัดการนี้เครื่องมือแต่ละอันมันมีรหัสอะไรเพื่อที่จะออกแบบแล้วก็ใช้มันอย่างเหมาะสมซึ่งฐานที่ดีที่สุดคือของทีใกล้ตัวคือวัฒนธรรม

คนอิสานนี้วัฒนธรรมจะขัดมากยกตัวอย่าง ฮีตสิบสองคองสิบสี่ หรือแม้แต่คำสอนของมุสลิมนี้ อะไรที่เป็นตัวห้ามหรือทำไม่ได้ ถ้าเรามองย้อนกลับมาถามว่าทำไมเราจะได้คำอธิบายซึ่งคำอธิบายนี้มันเป็นรหัสทางวัฒนธรรมเป็นรหัสของทุกอย่างเลยเช่น คะล่ำ ภาษาอิสานนี้แปลว่าห้าม ซึ่งในศาสนาต่าง ๆ ก็จะมีข้อห้ามว่าไม่ให้ทำอะไร เพราะอะไรไม่ให้ปฏิบัติตัวแบบนี้เพราะว่าอะไรแล้วเสร็จแล้วมันก็จะออกมาเป็นคำตอบ มันก็จะได้เป็นพื้นที่ของการเรียนรู้อีกชุดหนึ่ง แล้วจะทำให้เป็นส่วนที่ง่ายเลยมองว่าทุนทางวัฒนธรรมนี้แหละที่จะเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายที่สุดสำหรับเด็ก ๆ ในการเรียนรู้ ก็เลยมาคิดตรงนี้ว่าพื้นที่สร้างสรรค์พื้นที่หนึ่ง

ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ที่จับต้องได้หรือเป็นพื้นที่ทางความคิดตัวนี้จะใช้ประโยชน์สำหรับตัวเองเป็นแหล่งเรียนรู้โดยอัตโนมัติ

“เมื่อพูดถึงวัฒนธรรมจริง ๆ แล้วนี่คือการพูดถึงภาวะที่จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่สวยงามเกิดความร่มเย็นในตัว หรือสิ่งที่เรียกว่าเป็นสุข เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมก็คือวิถีชีวิตไม่ใช่ส่วนใดส่วนหนึ่งแต่มันคือทุกอย่างที่ไปด้วยกัน การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่มันจะนำไปสู่ความสุขที่เกิดกับชุมชนกับสังคม เมื่อพูดถึงวัฒนธรรมที่เราเข้าใจกันคือวิถีชีวิต ซึ่งก็คือแนวทางของการดำเนินไปเพื่อให้ชีวิตมีคุณค่าและมีความสุข ซึ่งวัฒนธรรมนี้จึงเป็นเรื่องที่มนุษย์ทุกคนจะต้องสัมผัส” ผศ.ชอบ ดีสวนโคก กล่าว

เมื่อเรารวมพลังสปาร์คยูอีสาน

พลังชุมชนคือพลังแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน .

